

**A Nagy-Hanyi (HUBN20037)
kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
Natura 2000 fenntartási terve**

Eger, 2020

Készítette:
Bükk Nemzeti Park Igazgatóság

Elérhetőségei:
Postacím: Eger 3304, Sánc u. 6.
Tel: 36-412-571; Fax: 36-412-791
e-mail: titkarsag@bnpi.hu
honlap: www.bnpi.hu

Felelős tervező:
Schmotzer András

Közreműködő kutatási partner:
Bioaqua-Pro Kft. (Debrecen)
e-mail: info@bioaquapro.hu
honlap: www.bioaquapro.hu

Közreműködő szakértők:
Borbáth Péter
Dr. Gulyás Gergely
Ferenc Attila
Dr. Kiss Béla
Dr. Müller Zoltán
Polyák László
Schmotzer András
Sasvári János
Tóth László

Térképeket készítette:
Kalmár Zsuzsanna

Fotókat készítette:
Schmotzer András

Tartalomjegyzék

1.	<i>A terület azonosító adatai</i>	4
1.1.	Név	4
1.2.	Azonosító kód	4
1.3.	Kiterjedés	4
1.4.	A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek	4
1.4.1.	<i>Jelölő élőhelyek</i>	4
1.4.2.	<i>Jelölő fajok</i>	4
1.5.	Érintett települések	4
1.6.	Egyéb védettségi kategóriák	5
1.7.	Tervezési és egyéb előírások	5
1.7.1.	<i>Természetvédelmi kezelési terv</i>	5
1.7.2.	<i>Településrendezési eszközök (Országos rendezési tervkataszter szerint)</i>	5
1.7.3.	<i>Körzeti erdőtervek és üzemtervek</i>	6
1.7.4.	<i>Tájegységi vadgazdálkodási tervek és vadgazdálkodási üzemtervek</i>	6
1.7.5.	<i>Halgazdálkodási tervek</i>	6
1.7.6.	<i>Vízgyűjtő-gazdálkodási terv</i>	6
2.	<i>Veszélyeztető tényezők</i>	7
3.	<i>Kezelési feladatok meghatározása</i>	12
3.1.	Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése	12
3.1.1.	<i>Fő célkitűzések</i>	12
3.1.2.	<i>További célok</i>	12
3.2.	Kezelési javaslatok	13
3.2.1.	<i>Élőhelyek kezelése</i>	17
3.2.1.1.	KE-1 kezelési egység: Szikes gyepterületek, löszgyepek és mocsárrétek	17
3.2.1.2.	KE-2 kezelési egység: Sziki magaskórósok, rétsztyepek	21
3.2.1.3.	KE-3 kezelési egység: Hanyi-csatornát kísérő mocsárrétek	24
3.2.1.4.	KE-4 kezelési egység: Hanyi-csatorna medre	27
3.2.1.5.	KE-5 kezelési egység: Szántóterületek	29
3.2.1.6.	KE-6 kezelési egység: A Hanyi-kápolna és a környező gyepterületek	31
3.2.2.	<i>Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés</i>	34
3.2.3.	<i>Fajvédelmi intézkedések</i>	34
3.2.4.	<i>Kutatás, monitorozás</i>	35
3.2.5.	<i>Mellékletek</i>	37
3.3.	A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében	38
3.3.1.	<i>Agrártámogatások</i>	38
3.3.1.1.	Jelenleg működő agrártámogatási rendszer	38
3.3.1.2.	Javasolt agrártámogatási rendszer	41
3.3.2.	<i>Pályázati források</i>	41
3.3.3.	<i>Egyéb</i>	42
3.4.	A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja	43
3.4.1.	<i>Felhasznált kommunikációs eszközök</i>	43
3.4.2.	<i>A kommunikáció címzettjei</i>	43
3.4.3.	<i>Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel</i>	44
4.	<i>Felhasznált irodalom</i>	46
5.	<i>Térképek</i>	47
6.	<i>Fotódokumentáció</i>	56
7.	<i>Jóváhagyó nyilatkozat</i>	59

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve és típusa:	Nagy-Hanyi kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
-----------------------------------	---

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUBN20037
--------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	167,81 hektár
--------------------------------	---------------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

A jelölő élőhelyek és fajok felsorolásánál a Natura 2000 terület adatlapjának 2018. évi változatát vettük alapul.

1.4.1. Jelölő élőhelyek (kiemelt jelentőségű élőhely*)

- 1530* Pannon szikes sztyeppek és mocsarak
- 6250* Síksági pannon löszgyepek
- 6440 Folyóvölgyek *Cnidion dubii*-hoz tartozó mocsárrétjei

1.4.2. Jelölő fajok (kiemelt jelentőségű faj*)

- Janka tarsóka (*Thlaspi jankae*)
- vöröshasú unka (*Bombina bombina*)

Jelölő értékek javasolt közösségi jelentőségű fajok:

- kiséfűszű aszat (*Cirsium brachycephalum*)
- nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*)

1.5. Érintett települések

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészelekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

Település	Megye	Érintett terület		A település területének érintettsége (%)
		(ha)	(%)	
Dormánd	Heves	93,81	55,90	4,55
Erdőtelek	Heves	74,00	44,10	1,65
Összesen:		167,81	100	

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Típus	Kód	Név	Átfedés (ha)	Átfedés (%)	Kapcsolódó jogszabály száma
védett természetvédelmi terület	258/TK/93	Hevesi Fűves Puszták Tájvédelmi Körzet	167,81	100	9/1993. (III. 9.) KTM rendelet
különleges madárvédelmi terület	HUBN10004	Hevesi-sík	167,81	100	14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet
Nyilvántartott régészeti lelőhely	49496	Hanyi-pusztá, Szent Anna kápolna	0,011	0,005	
Nyilvántartott műemléki érték	2167 [5453]	Szent Anna kápolna	0,011	0,005	
ökológiai hálózat	-	magterület	167,81	100	2018. évi CXXXIX. törvény Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről
		Összesen:	167,81	100	

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

A Hevesi Fűves Puszták Tájvédelmi Körzet természetvédelmi kezelési tervét a többször módosított 9/1993. (III. 9.) KTM rendelet 2. sz. melléklete tartalmazza. A Dormánd 046, 063/2 és 063/3 hrsz-ú ingatlanok esetében a védetté nyilvánítást a Hevesi Fűves Puszták Tájvédelmi Körzet bővítéséről szóló 26/2008. (X. 22.) KvVM rendelet mondta ki.

1.7.2. Településrendezési eszközök (Országos rendezési tervkataszter szerint)

Település	Típus	Határozatszám
Dormánd	Helyi építési szabályzat	7/2012. (IV.25.) önk. rendelet
Erdőtelek	Településrendezési, -szerkezeti és	30/2004 (X.21.) önk. rendelet

Település	Típus	Határozatszám
	szabályozási terv, illetve helyi építési szabályzat	

A szabályozási tervek, illetve településfejlesztési koncepciók a tervezési területre vonatkozóan semmilyen olyan fejlesztési irányt nem jelölnek meg, amely a Natura 2000 célkitűzések megvalósításával összeegyeztethetetlen lenne.

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

Erdőtervezési körzet neve	Érintett települések (teljes körű felsorolás)	Aktuális erdőterület (ha) ¹	Erdőtervezés éve
Hatvan-Hevesi körzet	Dormánd és Erdőtelek	0 (nincs erdőtervezett erdő a tervezési területen)	2029.

1.7.4. Tájegységi vadgazdálkodási tervek és vadgazdálkodási üzemtervek

A tájegységi vadgazdálkodási terv az agrárminiszter 11/2018. (VII. 3.) AM rendeletében („a Duna–Tisza közti Vadgazdálkodási Táj vadgazdálkodási tájegységeinek vadgazdálkodási tervéről”) került kihirdetésre.

A tervezési terület a 310. azonosítóval rendelkező „Mátra-alja-dél-hevesi Vadgazdálkodási tájegység” részét képezi (az Országos Vadgazdálkodási Adattár alapján (<http://ova.info.hu/ujvgtajak.html>)).

A tervezési területen a Baráti Kör Vadásztársaság (Azonosító száma: 703450) és a Besenyőtelek-Mezőtárkányi Földtulajdonosok Vadásztársasága (Azonosító száma: 703550) látja el a vadgazdálkodási tevékenységeket.

A vadgazdálkodási üzemtervek 2037.02.28-ig érvényesek.

A vadgazdálkodási tervek a Heves Megyei Kormányhivatal Egri Járási Hivatal Agrárügyi és Környezetvédelmi Főosztály Földművelésügyi Osztályán érhetők el.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

A tervezési területen nincs nyilvántartott halgazdálkodási vízterület.

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

A tervezési terület a Tisza vízyűjtő 2-9. azonosítóval rendelkező „Hevesi-sík” alegységekhez tartozik (1155/2016. (III. 31.) Korm. határozat alapján):

<http://www.vizugy.hu/index.php?module=vizstrat&programelemid=149>

Az Országos Vízyűjtő-gazdálkodási Terv, illetve a részvízyűjtő-gazdálkodási tervek felülvizsgálatát Magyarország 2015. december 22-ig elkészítette, melyet a Kormány 1155/2016. (III.31) Korm. határozattal fogadott el.

A stratégiai dokumentáció 2016. áprilisban készült el (készítette: Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság).

¹ Az adat a tervezési területtel átfedő területértéket mutatja (hektárban)

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége ²	Érintett terület aránya (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
L01	Természetes abiotikus folyamatok (pl. erózió, feliszapolódás, <u>kiszáradás</u> , elsüllyedés, szikesedés)	H	10	<p><u>Folyóvölgyek <i>Cnidion dubii</i>-hoz tartozó mocsárrétjei (6440)</u></p> <p>A talajvízszint csökkenésével a mocsárréték vízellátása nem megoldott, az üde termőhelyekre jellemző fajok visszaszorulnak.</p> <p><u>kisfészkű aszat (<i>Cirsium brachycephalum</i>)</u></p> <p>Mint mocsárrétekhez köthető faj leginkább a terület kiszáradása veszélyezteti. A száraz télvégi, tavaszi években a faj csírázása korlátozott, ilyenkor az állományok alacsony egyedszámban virágoznak</p> <p><u>vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>)</u></p> <p>A tervezési területen a vizes élőhelyek (szikes mocsarak, árkok, Hanyi-ér) korai kiszáradása kedvezőtlenül hat a faj életmenetére.</p>
I01	Az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok	L	1	<p><u>Folyóvölgyek <i>Cnidion dubii</i>-hoz tartozó mocsárrétjei (6440), pannon szikes sztyeppek és mocsarak (1530*), síksági pannon löszgyepek (6250*)</u></p> <p>A környező agrárterületeken és árokpartokon erőteljesen terjed a selyemkóró (<i>Asclepias syriaca</i>), mely már a tervezési terület gyepeiben</p>

² Magyarázat: H (high) – magas; M (medium) – közepes; L (low) alacsony

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége ²	Érintett terület aránya (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				is megtelepedett (elsősorban a vonalas létesítmények, utak, csatornák /Hanyi-ér) irányából terjed).
I02	Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)	H	5	<u>Folyóvölgyek <i>Cnidion dubii</i>-hoz tartozó mocsárrétjei (6440), kiszáradt aszat (<i>Cirsium brachycephalum</i>)</u> A Hanyi-eret kísérő mocsárrétek és kiszáradt aszat állományok fokozottan vannak kitéve a gyalogakác (<i>Amorpha fruticosa</i>) terjedésének.
A08	Gyepterület kaszálása vagy vágása	M	25	<u>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak* (1530)</u> A tradicionális legeltetési hasznosítást több gyepreszen felváltotta a gépi kaszálás, mely a padkás szikesek esetén a természetes mikroformák pusztulásával, így a szikes növényzeti mozaikok leromlásával jár
A10	Extenzív legeltetés vagy alullegetetés	M	30	<u>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak* (1530)</u> A tradicionális legeltetési hasznosítást több gyepreszen felváltotta a gépi kaszálás. a szikesek fajkészlete a legelés megszűntével és visszaszorulása miatt elszegényedik.
A15	Mezőgazdasági talajművelés (pl. szántás)	M	1	<u>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak* (1530), síksági pannon löszgyepek* (6250), folyóvölgyek <i>Cnidion dubii</i>-hoz tartozó mocsárrétjei (6440) Janka-tarsóka (<i>Thlaspi jankae</i>)</u> Elszántás esetén a gyep

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége ²	Érintett terület aránya (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				kiterjedése csökken és a Janka-tarsóka állománya ezen részéről kipusztul.
A20	Műtrágya kijuttatása mezőgazdasági területre	M	10	<p><u>Pannon szikes sztyeppek és mocsarak* (1530), síksági pannon löszgyepek* (6250), folyóvölgyek <i>Cnidion dubii</i>-hoz tartozó mocsárrétjei (6440)</u> <u>Janka-tarsóka (<i>Thlaspi jankae</i>), nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii lunata</i>)</u></p> <p>Elszántás következtében a gyep kiterjedése csökken, a műtrágya bemosódása miatt gyomos gyepszegélyek alakulnak ki. A nitrofitá gyepsávokon a Janka-tarsóka nem találja meg életfeltételeit.</p>
I04	Problémát jelentő őshonos növény- és állatfajok	M	2	<p><u>Síksági pannon löszgyepek* (6250)</u></p> <p>A löszgyepeken megjelentő siska nádtippán (<i>Calamagrostis epigeios</i>) jelentős faj-szegényedéshez vezet.</p> <p><u>Janka-tarsóka (<i>Thlaspi jankae</i>)</u></p> <p>A Hanyi-ér melletti kis élőhelyfoltban a siska nádtippán előretörése igen jelentős. Ennek összenemezsedett fűavarja alatt a faj egyedei nem tudnak kicsírázni, mely így az állomány növekedésének gátjaként szolgál.</p>
L03	Szerves anyag felhalmozódása	M	2	<p><u>Pannon szikes sztyeppek és mocsarak* (1530)</u></p> <p>Az élőhelykezelések</p>

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége ²	Érintett terület aránya (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				<p>elmaradásával együtt jár az állományok leromlása, degradálódása (pl. fajszám csökkenése, specialista fajok visszaszorulása).</p> <p><u>Janka-tarsóka</u> (<i>Thlaspi jankae</i>)</p> <p>A faj a növényzet záródását kevésbé tolerálja, így a nem kezelt foltokon a felhalmozódott nemezes fűavar (pl. a siska nádtippan előző évi levélzete; lásd a I04 tényezőt is) az egyedek fejlődésére kedvezőtlenül hatnak.</p>
A09	Intenzív legeltetés vagy túllegeltetés	L	1	<p><u>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak*</u> (1530)</p> <p>A Nagy-Hanyi major (állattartó telep) szomszédságában, az állatok behajtási útvonalában erősen túllegeltetett növényzeti foltok is megjelenhetnek, melybe számos leromlásra utaló faj telepedhet be.</p>
L02	Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében	L	5	<p><u>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak*</u> (1530), <u>síksági pannon löszgyepek*</u> (6250), <u>folyóvölgyek <i>Cnidion dubii</i>-hoz tartozó mocsárrétjei</u> (6440)</p> <p>Az alulhasznosítás miatt egyes magaskórós fajok megjelenhetnek a gyepekben (függetlenül azok típusától), mely a növényzet leromlásához, degradálódásához vezet.</p> <p><u>Nagy szikibagoly</u> (<i>Gortyna borelii lunata</i>)</p>

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége ²	Érintett terület aránya (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				A sziki magaskórósok fajkészletének az átalakulásával a lepke tápnövénye visszaszorul, ez a fajra fennmaradása szempontjából is negatív következményekkel jár
Kívülről érkező hatás:				
A01	Mezőgazdasági művelés alá vonás (kivéve lecsapolás és égetés)	L	1	<u>Nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii lunata</i>)</u> A sziki magaskórós részben közvetlenül szántóterületekkel érintkezik, így a beszántásból (elszántás; A01) eredő negatív hatások potenciálisan – kívülről – jelentkezhetnek.
A21	Növényvédő szerek használata a mezőgazdaságban	L	1	<u>Nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii lunata</i>)</u> A jelölő lepkefajok élőhelye szántókkal körülvett tájban található, így a növényvédőszer elsodródása a faj fejlődésére kedvezőtlenül hathat.
Jövőbeli potenciális hatás:				
A02	művelési mód változása	M	-	<u>Pannon szikes sztyeppek és mocsarak* (1530)</u> Az állattartás intenzitásának bármilyen irányba történő változása potenciális veszélyeztető hatásként jelentkezik, mely elsősorban a tipikus szikes gyepek struktúrájának a kedvezőtlen változásában mutatkozik meg (lásd alul- és túllegeltetés, intenzív legeltetési módok megjelenése).
K05	Víztestek fizikai változása	M	5	<u>Vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>)</u>

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége ²	Érintett terület aránya (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				potenciálisan a vízügyi beavatkozások veszélyeztethetik a faj állományait (csatornák, illetve a Hanyi-ér medrének kotrása).

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

3.1.1. Fő célkitűzések

Kiemelt fontosságú cél a következő élőhelyek és fajok kedvező természetvédelmi helyzetének fenntartása, lehetőség szerinti fejlesztése:

- pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)
- síksági pannon löszgyepek (6250*)
- folyóvölgyek *Cnidion dubii*-hoz tartozó mocsárrétjei (6440)
- Janka tarsóka (*Thlaspi jankae*)
- kiscsüszkű aszat (*Cirsium brachycephalum*)
- vöröshasú unka (*Bombina bombina*)

Általános célkitűzések: A Natura 2000 terület természetvédelmi célkitűzése az azon található, a kijelölés alapjául szolgáló fajok és élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot és a kedvező természetvédelmi állapottal összhangban lévő gazdálkodás feltételeinek biztosítása.

Specifikus célok:

- A területen található, hagyományos tájhasználatot reprezentáló szikes- és löszgyepek fenntartása, a legeltetés és kaszálás idő- és térbeli mozaikoltságának fenntartásával;
- A sziki magaskórós kiemelkedő értéket jelentő állományánál a siska nádtippan (*Calamagrostis epigeios*) térhódításának megfékezése, kezelése;
- A pusztai vizes élőhelyek (mocsárrétek, mocsarak) vízellátásának biztosítása, a növényzet záródásának megakadályozása megfelelő kezeléssel (kaszálás), elsősorban a kiscsüszkű aszat (*Cirsium brachycephalum*) és a vöröshasú unka (*Bombina bombina*) élőhelyeinek fenntartása érdekében;
- A Janka-tarsóka (*Thlaspi jankae*) szigetszerű állományainak folyamatos felmérése, a veszélyeztető tényezők meghatározása és ebből következő speciális kezelések (pl. gyommentesítés, mozaikos kaszálás, legeltetés) végrehajtása.

3.1.2. További célok

- A legelő állatfajok tekintetében prioritást élvez a szarvasmarha, a juh és a ló.

- A gyepek részarányának növelése, az arra alkalmas szántóföldek visszagyepesítésével;
- A sziki magaskőrös rétsztyepek mozaikoltságának fenntartása, kiemelten a nagy sziki bagoly (*Gortyna borellii lunata*) életciklusához alkalmazkodó adaptív kezelésekkel;
- A szántó művelési ágban maradó területeket extenzív módszerekkel, fajvédelmi intézkedésekkel, vagy kifejezetten fajvédelmi céllal lehet fenntartani (pl. túzok /*Otis tarda*/élőhelyek);
- A gyepeken felverődő szúrós legelőgyomok arányának csökkentése, előtérbe helyezve a mechanikus gyomirtást;
- A Hanyi-eret kísérő parti növényzetben az idegenhonos gyalogakác (*Amorpha fruticosa*) visszaszorítása, elsősorban mechanikai módszerekkel (pl. kaszálás, szárazzás);
- A Hanyi-ér kedvező ökológiai állapotának fenntartása / helyreállítása a kívülről érkező szennyező hatások csökkentésével, illetve a meder és a partvonal állapotát, a hosszirányú átjárhatóságot és a vízminőséget érintő egyéb negatív hatások megelőzésével (különösen a réti csík (*Misgurnus fossilis*), vágó csík (*Cobitis taenia*) fajok kedvező természetvédelmi helyzetének fenntartásához / eléréséhez).
- A nyílt pusztai táj és táji elemeinek a fenntartása (pl. kutak- és itatók), lehetőség szerint fejlesztése;
- A területen megtalálható fasorok, erdősávok fenntartása, felújítása, előtérbe helyezve az erdőgazdasági tájra jellemző, honos fafajokat (pl. kocsányos tölgy, mezei szil, mezei juhar, magyar kőris).

3.2. Kezelési javaslatok

A kezelési egységekre (KE) vonatkozó kezelési javaslatok részletes kifejtését megelőzően a teljes tervezési terület vonatkozásában megadjuk a gazdálkodáshoz nem köthető, általános javaslatokat (A. pont), a gazdálkodáshoz köthető, általános javaslatokat (B. pont) és a kötelezően betartandó előírásokat (C. pont).

A természetvédelmi szempontból javasolt kezelések könnyebb átláthatósága érdekében ún. kezelési egységeket (KE) határoztunk meg, melyeket hasonló jellegű élőhelyfoltok alkotnak. A kezelési egységek lehatárolása nem követi az ingatlannyilvántartási határokat, mivel a valós és tényleges területhasználat ettől jelentősen eltérhet.

A kezelési egységek lefedik a teljes tervezési területet, tartalmaznak jelölő és nem jelölő élőhelytípusokat egyaránt. Mivel a tervezési terület igen mozaikos (összesen 137 élőhelyfolt került elkülönítésre az élőhelyterképezés során), így a kezelési egységekbe beletartoznak olyan kisebb kiterjedésű élőhelyek is, melyeket a nagyobb egység részeként kell értelmezni (pl. gyepterületeken található facsoportok, mocsárfoltok illetve mezőgazdasági területek közötti és azokat határoló utak, csatornák).

A kezelési egységeknél meghatározzuk azon intézkedéseket, melyeket a jelölő élőhely és/vagy faj megőrzése érdekében javasolunk; emellett az élőhelyfejlesztési lehetőségekre is kitérünk.

Fontos a jogszabályokban nevesített, kötelezően betartandó előírások és az önkéntes előírás-javaslatok egymástól való elkülönítése. A fenntartó kezeléseknél már jogszabályokkal meghatározott, érvényes szabályozási rendszerek működnek (pl. a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet).

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. bekezdése alapján „A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott kezelési javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára, megadják, hogy a jelölő értékek megőrzéséhez milyen kezelési előírás-javaslatok alkalmazása szükséges. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz. A tervekészítés időpontjában jogszabály alapján kötelezően betartandó előírásokon túli, a célokhöz illeszkedő, kívánatos kezelést megfogalmazó előírás-javaslatok iránymutatásként szolgálnak.

A kezelési egységek és a hozzájuk rendelt kezelési javaslatok meghatározásánál tekintetbe vettük a jelölő értékek megőrzését szolgáló egyéb területrészeket és szempontokat is (pl. a fajok élőhelyével szomszédos, csatlakozó területrészeket, az egyes állományok közti összeköttetést biztosító folyosókat, a közösségi jelentőségű fajok számára alkalmas élőhelyek védelmét és fejlesztési lehetőségeit, a potenciálisan jelölő élőhellyé fejleszthető területeket).

A kezelési egységek elhelyezkedését a 3.2.5. pontnál szereplő térképmelléklet mutatja.

A.) Gazdálkodáshoz nem köthető, általános javaslatok:

- A tervezési terület belterületbe vonása, azon lakó-, üdülő- vagy iparterület kijelölése nem javasolt.
- Új bányatelek kialakítása és egyéb infrastrukturális fejlesztés nem kívánatos.
- A közlekedést, hírközlést szolgáló, közvetlenül az élőhelyek kezeléséhez nem köthető ingatlanokon a természetvédelmi kezelési javaslatoknak figyelembe kell vennie a kiadott engedélyekben szereplő előírásokat (pl. vezetékek karbantartására vonatkozó előírásokat). A javaslatok itt leginkább arra vonatkoznak, hogy a szükséges – és legtöbbször a kezelők számára előírt – karbantartási munkák során a természeti károk és a környezeti terhelés minimális mértékűre csökkenjen.
- A tervezési területet bármilyen formában érintő fejlesztés vagy jelentősebb volumenű karbantartási munkák előtt az érintett nemzeti park igazgatóságot (Bükki Nemzeti Park Igazgatóság) értesíteni szükséges.

A közlekedési folyosók (utak) és egyéb vonalas létesítmények (elektromos légvezetékek) karbantartása során (amellett, hogy a fenntartók/szolgáltatók a műszaki-üzembiztonsági szempontok maximális érvényesítésére kötelezettek/jogosultak) a természeti és táji értékek kímélete, védelme és fenntartása érdekében a következő általános kezelési javaslatokat szükséges figyelembe venni:

- A tevékenységet a természeti értékek legnagyobb kímélete mellett javasolt végezni.
- A kivitelezési tevékenységek területigényét a védett és a Natura 2000 területek közelében a műszakilag indokolható legkisebb térmértékre ajánlott csökkenteni.
- Törekedni kell a területen lévő vegetáció minél nagyobb arányú megtartására.

- A tevékenység során szükségessé váló cserjeirtást, fakivágást fészkelési időszakon kívül, augusztus 15. és március 15. között lehet végezni.
- A bolygatott talajfelszíneken az özönnövények megjelenését, megtelepedését, terjedését kaszáással javasolt megakadályozni.
- Növénytelepítés esetén a területen őshonos, valamint a potenciális vegetációnak megfelelő növényfajokból javasolt válogatni.
- A kivitelezési munkák megkezdése előtt a nemzeti park igazgatóságot értesíteni szükséges.
- A tervezési terület belterületbe vonása, azon lakó-, üdülő- vagy iparterület kijelölése az ilyen besorolású területek bővítése nem javasolt.
- Bányatelek kialakítása és egyéb infrastrukturális fejlesztés nem kívánatos.
- A közlekedést, hírközlést szolgáló, közvetlenül az élőhelyek kezeléséhez nem köthető ingatlanokon a természetvédelmi kezelési javaslatoknak figyelembe kell vennie a kiadott engedélyekben szereplő előírásokat (pl. vezetékek karbantartására vonatkozó előírásokat). A javaslatok itt leginkább arra vonatkoznak, hogy a szükséges – és legtöbbször a kezelők számára előírt – karbantartási munkák során a természeti károk és a környezeti terhelés minimális mértékűre csökkenjen.

B.) Gazdálkodáshoz köthető általános javaslatok:

Az alábbiakban a tervezési területre jellemző gazdálkodási módokhoz kapcsolódó általános javaslatokat adtuk meg, a kezelési egységek (KE) részletes értékelésénél a kezelési javaslatok meghatározásánál szerepeltettük a területre vonatkozó jogszabályokat, melyek a terület használatával kapcsolatosan betartandók (pl.: természetvédelmi kezelési terv előírásai). Törekedtünk az adaptív kezelést biztosító előírás-javaslatok olyan meghatározására, melyek lehetőség szerint a gazdálkodás során betarthatóak és az aktuális támogatási rendszerrel összhangban vannak.

Gyepgazdálkodás:

A gyepgazdálkodás során biztosítani szükséges a mozaikos szerkezetű, nyílt pusztai táj egységes arculatának fenntartását, az ebbe szervesen illeszkedő, ember alkotta tájelemek megőrzését. A természetes és természetszerű élőhelyek, társulások megőrzését az extenzív gyepgazdálkodással valósítható meg. A tervezési területen nem adható meg sem a kaszálás, sem pedig a legeltetés prioritásként. Míg a mozaikos (esetenként padkás) szikeseknél a legeltetés biztosítja a természetes állapotok fenntartását, addig az érzékenyebb élőhelytípusoknál (pl. löszgyep fragmentumok, sziki magaskórós) a kaszálás a kedvezőbb hasznosítás. A két kezelési mód együttes használata (pl. a gyepek őszi átlegeltetése) is a természetvédelmi célok megvalósulását szolgálhatják.

Erdőgazdálkodás

Bár erdőtervezett terület nincs a tervezési területen, a meglévő fásítások természetszerű kezelésével számos természetvédelmi célkitűzés is megvalósítható (kiemelten a terület különleges madárvédelmi területtel való átfedésére). Itt kiemelten jelentkezik a tervezési területen megtalálható fasorok, erdősávok fenntartása, felújítása, előtérbe helyezve az erdőgazdasági tájra jellemző, honos fafajokat (pl. kocsányos tölgy, mezei szil, mezei juhar, magyar kőris).

Mezőgazdasági terület első erdősítése a tervezési területen nem javasolt, mivel a tervezési terület kijelölésének a célja a közösségi jelentőségű gyepes élőhelytípusok és az azokhoz kapcsolódó élővilág megőrzése.

Vadgazdálkodás:

A vadgazdálkodás feladatai a meglévő vadászati berendezésekkel megvalósíthatók, további vadászati infrastruktúra-fejlesztés nem indokolt. A szegélyélőhelyek (mezsgyék, cserjesávok és fasorok), mint vadbúvók, kímélete, fejlesztése (felújítása) kiemelten fontos az apróvad megőrzése, állományának fejlesztése szempontjából (mely közvetve az átfedő különleges madárvédelmi terület célkitűzéseit is szolgálja).

Vízgazdálkodás:

Kiemelt feladatot jelent a Hanyi-eret és a belvízelvezető csatornákat kísérő parti növényzetben az idegenhonos gyalogakác (*Amorpha fruticosa*) visszaszorítása, elsősorban mechanikai módszerekkel (pl. kaszálás, száruzás).

A Hanyi-ér kedvező ökológiai állapotának fejlesztését a kívülről érkező szennyező hatások csökkentésével, illetve a meder és a partvonal állapotát, a hosszirányú átjárhatóságot és a vízminőséget érintő egyéb negatív hatások megelőzésével szükséges biztosítani.

A tervezési területet érintő vízgyűjtő-gazdálkodási tervben az alábbi intézkedések kerültek nevesítésre a Hanyi-ér (Hanyi-csatorna) vonatkozásában:

- (6.1. intézkedés): Nyílt ártér kialakítása, hullámtér bővítése a szükséges területhasználat váltással. A töltések, depóniák elbontása (nyílt ártér visszaállítása) vagy áthelyezése (szélesebb hullámtér kialakítása) nagyobb lehetőséget teremt a természetes mederfejlődési folyamatoknak és javítja a víztől elzárt egykori árterületek vízellátását, mérsékelve a víztől függő ártéri társulások degradációját. Növeli a vízvisszatartás lehetőségét és elősegíti az ökoszisztéma szolgáltatások körének bővülését. Ez potenciálisan a tervezési terület alatti szakaszt érintheti, a meglévő Hanyi-tározó fejlesztésével.
- (6.3 intézkedés): Mederrehabilitáció kategóriától és típustól (nagy folyó, kis és közepes vízfolyás, mesterséges vízfolyás, állóvíz) függő módszerekkel. Célja a meder és a part morfológiai állapotának javítása, amilyen mértékben ezt az elismert emberi igények és elfogadható költségek lehetővé teszik. Az indokolt árvízi és belvízelöntési biztonsághoz vagy öntözővíz igényhez tartozó levezetési kapacitást, valamint a feliszapolódás várható mértékét részletes adatgyűjtés, társadalmi-gazdasági elemzés és az alapozó intézkedések figyelembevételével kell meghatározni. Az intézkedés többféle állapotjavító elemből áll (a megvalósítás az alkalmazás helyétől, sajátosságaitól, a megalapozó intézkedések hatásosságától, költség-haszon arányoktól függően változik), pl. A felhalmozódott iszap és mederbeli növényzet egyszeri eltávolításával vagy a mederforma és a meder vonalvezetésének a természetet megközelítő átalakításával.
- (6.4 intézkedés): Vízfolyások és állóvizek parti zónájában a típustól függő zonáció rehabilitációja. Ebben az esetben szükség lehet jelentős egyszeri beavatkozásra: (a.) az inváziós növényzet irtására, illetve (b.) növénytelepítésre is. Az intézkedés alkalmazásakor a típushoz tartozó növényzónák mellett figyelembe kell venni az indokolt árvíz- vagy belvízvédelmi követelményeket, illetve a fenntartás szempontjait.

- (6.5 intézkedés): Vízfolyások és állóvizek jó ökológiai állapotának, potenciáljának fokozatos elérése és megtartása fenntartási munkák keretében. Az ökológiai állapot és a meder vízszállító kapacitásának fenntartása érdekében szükség lehet a) rendszeres iszapolásra és b) a növényzet gondozására. A cél a fentieknek megfelelő rugalmas, rendszeres a spontán folyamatokat elősegítő, a minimálisan szükséges beavatkozásra törekvő fenntartási gyakorlat kialakítása.
- (7.1 intézkedés): A belvízelvezető rendszer módosítása, a természetes vízfolyások és állóvizek vízjárását módosító hatások csökkentése. Az intézkedés célja a belvízrendszer felülvizsgálata, módosítása az új belvíz-gazdálkodási koncepciónak megfelelően (a megalapozó intézkedések alkalmazásával), melynek eredményeként változik, természetesebbé válik a természetes eredetű vízfolyások vízjárása (betorkolló belvízcsatornák megszüntetése, vízkormányzás módosítása, gravitációs kapcsolatok helyreállítása).

C) Kötelezően betartandó előírások:

A legfontosabb kötelezően betartandó előírásokat az egyes kezelési egységek (KE) ismertetésénél adjuk meg. Az alábbi jogszabályokat a kezelési egységek (KE) részletezésénél már nem ismételtük, mivel ezek a teljes tervezési területre vonatkozhatnak.

A felszín alatti vizek védelmére az alábbi hatályos jogszabályokat is figyelembe kell venni:

- 123/1997. (VII. 18.) Korm. rendelet a vízbázisok, a távlati vízbázisok, valamint az ivóvízellátást szolgáló vízellátási létesítmények védelméről különös tekintettel a település ivóvízbázisára és a strandi kutakra.
- 201/2001. (X. 25.) Korm. rendelet az ivóvíz minőségi követelményeiről és az ellenőrzés rendjéről
- 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet a felszín alatti vizek védelméről
- 6/2009. (IV. 14.) KvVM-EüM-FVM együttes rendelet a földtani közeg és a felszín alatti víz szennyezéssel szembeni védelméhez szükséges határértékekről és a szennyezések méréséről
- 27/2004. (XII.25.) „a felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken lévő települések besorolásáról” szóló KvVM rendelet

A tervezési területen a fentiekén túl a természetvédelmi hatóság a fokozottan védett fajok egyedeinek védelme érdekében – a Tvt. 44. §. (5) bekezdésében és a 12/2005. (VI.17.) KvVM rendelet 2. §-a alapján – az egyes fokozottan védett növény- és állatfajok élőhelyén és élőhelye körül korlátozást rendelhet el, ha a tervezett/várható használati mód, gazdálkodási tevékenység a fokozottan védett faj egyedének vagy állományának zavarásával, veszélyeztetésével, károsításával, elpusztulásával járna. A korlátozás elrendelését a természetvédelmi hatóság egyedi határozatban rendeli el (területi korlátozás lehatárolásával, védőzóna meghatározásával, időbeli hatály megadásával).

3.2.1. Élőhelyek kezelése

3.2.1.1. KE-1 kezelési egység: Szikes gyepterületek, löszgyepek és mocsárrétek

a) A kezelési egység meghatározása:

A kezelési egységbe soroltuk a tervezési terület nagy egybefüggő gyepterületeit, függetlenül azok társulástani besorolásuktól. Jobbára szikes puszták, löszgyepek, mocsárrétek és magassásosok sorolhatók ehhez a kezelési egységhez, melyek legtöbbször mozaikkomplexet képeznek. A gyepeken található kisebb szárnyékerdők is ide kerültek besorolására. A speciális élőhelyként számon tartott sziki magaskórósok (KE-2) és a Hanyi-ér melletti mocsárrétek (KE-3) külön kezelési egységbe kerültek.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: Vízparti virágkákás, csetkákás, vízi hídörös, mételykórós mocsarak (B3), Nem zsombékoló magassárrétek (B5), Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál (BA), Mocsárrétek (D34), Ürmöspuszták (F1a), Cickórós puszták (F1b), Szikes rétek (F2), Üde mézpázsitos szikfokok (F4), Löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek (H5a), Jellegtelen üde gyepek (OB), Nem őshonos fajú facsoportok, erdősávok és fasorok (S7) / Natura 2000 kód: Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*), Síksági pannon löszgyepek (6250*), Folyóvölgyek *Cnidion dubii*-hoz tartozó mocsárrétei (6440)
- érintett közösségi jelentőségű fajok: kiscsészke aszat (*Cirsium brachycephalum*), Janka-tarsóka (*Thlaspi jankae*), nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*), molnárgörény (*Mustela eversmannii*)
- érintett földrészetek: Dormánd: 091, 0127/1, 0127/2/a, 0127/2/b, 0127/2/c, 081/b, 090/a, 095/f, 095/g*; Erdőtelek: 0139, 0102/5, 0102/6, 0102/7, 0137*, 0140/1, 0140/2 (a csillaggal [*] jelölt földrészetek érintettsége csak részleges)

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A területen található, hagyományos tájhasználatot reprezentáló szikes- és löszgyepek fenntartása, a legeltetés és kaszálás idő- és térbeli mozaikoltságának fenntartásával. A gyepterületek összkiterjedése nem csökkenhet, a gyepek feltörése nem támogatható a tervezési területen, révén jelölő élőhelytípust reprezentál, másrészt országos védett természeti területtel fed át. A kezelési egységet képező gyepterületek kiterjedése növelhető, egyrészt a gyepek elszántásból adódó területek kimérését követő ismételt gyephasznosítással, másrészt fejlesztési lehetőségek révén. (lásd a KE-5-nél ismertetett javaslatokat /gyepesítés/).

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

Az országos védett terület vonatkozásában kötelező természetvédelmi előírásokat a Hevesi Füves Puszták Tájvédelmi Körzet létesítéséről szóló 9/1993. (III. 9.) KTM rendelet 2. sz. melléklete (természetvédelmi kezelési terv) tartalmazza. A gyepekre vonatkozó legfontosabb kezelési módok, korlátozások és tilalmak (3.1.1.) az alábbiak:

- „Gyepgazdálkodás elsősorban a gyeptípushoz igazodó legeltetéssel, kaszálással, természetkímélő használattal történhet.
- A gyepek juh, szarvasmarha, ló legeltetésével vagy kaszálással hasznosíthatók.
- A gyepeken tartható maximális állatlétszámot az egyes területek vonatkozásában a gyepek eltartóképességének figyelembevételével kell meghatározni, azonban nem haladhatja meg az 1 szamosállat/ha sűrűség értéket.
- Új legelőberendezések létesítése az igazgatósággal előzetesen egyeztetett módon történhet.

- Gyepterületen gépi munkát csak szilárd, száraz talajon szabad végezni.
- Csak természetvédelmi szempontból kedvező kaszálási módszerek és technológiák alkalmazhatók.
- Kaszálógépeken vadriasztó berendezés használata kötelező.
- A kaszálók területének 2%-án kaszátlan sávnak kell meghagyni éves váltással.
- Az elgyomosodott gyepterületek állapotának helyreállítása érdekében az igazgatósággal előzetesen egyeztetve gazoló kaszálásokat kell alkalmazni.
- Gyepeken szerves trágya és talajjavító anyag deponálása tilos.”

A gyepterületek esetén a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet ismerteti a kötelezően betartandó földhasználati előírásokat:

- „3. § (1) A gyepterületeket legeltetéssel, illetve kaszálással kell hasznosítani.
- (2) Gyepterületen csak szarvasmarha, juh, kecske, szamár, ló és bivaly legeltethető.
- (3) A gyepterület túllegeltetése tilos.
- (4) A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsítása tilos.
- (5) Tápanyag-utánpótlás csak a legelő állatok által elhullajtott ürülékből származhat, trágya kiszórása tilos.
4. § (1) A terület legalább 5, legfeljebb 10%-át - beleértve a természetvédelmi érdekből hatósági határozattal elrendelt eseti korlátozással érintett földterületeket is - kaszálásonként változó helyen kaszátlanul kell hagyni.
- (2) A belvíz gyepterületről történő elvezetése és a gyepterület öntözése tilos.
- (3) Napnyugtától napkeltéig a gépi munkavégzés tilos.
- (4) A Natura 2000 gyepterületeken területi természetvédelmi hatóságnak, helyi jelentőségű védett természeti területnek minősülő Natura 2000 gyepterület esetében a települési önkormányzat jegyzőjének, a fővárosban a főjegyzőnek az engedélye szükséges, amelyet természetvédelmi hatósági jogkörében eljárva ad ki:
- a) a nád irtásához, valamint
- b) az október 31. és április 23. között történő legeltetéshez.
- (5) Vadgazdálkodási létesítmények, berendezések kialakításához a vadászati hatóság engedélye szükséges.
5. § (1) A kaszálást a kaszálendő terület középpontjából indulva vagy a táblaszél mellől, az ott élő állatok zárványterületre szorítása nélkül kell elvégezni. A kaszálás során vadriasztó lánc használata kötelező.
- (2) Az inváziós és termőhely-idegen növényfajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról gondoskodni kell mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédőszer-kijuttatással, ezen a technológián túl egyéb vegyszerhasználat tilos.
- (3) A kaszálás tervezett időpontját a tevékenység megkezdése előtt a földhasználónak legalább öt munkanappal írásban be kell jelentenie a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak. Amennyiben a (2) bekezdés szerinti védekezés során a földhasználó nem tudja betartani a 4. § (1) bekezdésében előírt 5%-os határértéket, úgy ezt a kaszálás időpontjáról szóló előzetes bejelentésével egy időben jeleznie kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak.
- (4) Gyepterületen a szalmaszalma tárolása a kaszálást követő 30 napon túl tilos.”

A 43/2010. (IV. 23.) FVM rendelet alapján a földhasználónak védekezési kötelezettsége van a területen található selyemkóró (*Asclepias syriaca*) állománnyal kapcsolatban. Mivel a faj az idegenhonos inváziós fajok betelepítésének vagy behurcolásának és terjedésének megelőzéséről és kezeléséről szóló 1143/2014/EU rendelet alapján az Európai Unió idegenhonos inváziós fajokat tartalmazó listájára is felkerült, így a rendelet, valamint az idegenhonos inváziós fajok betelepítésének vagy behurcolásának és terjedésének megelőzéséről és kezeléséről szóló 408/2016. (XII. 13.) Korm. rendelet előírásait is figyelembe kell venni.

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok:

Kód	Gyepterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
GY01	Felülvetés nem megengedett.
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett
GY13	Kiszántás nem megengedett
GY15	Tűzpaszták létesítése nem megengedett
GY24	A gyepek természetvédelmi szempontú égetéséhez engedély csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság hozzájárulása alapján kérhető
GY27	Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén az inváziós fásszárúak vegyszeres irtása a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni
GY33	A gyepterületen előforduló őshonos hagyasfák, hagyasfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok meghagyása
GY48	Szakaszoló legeltetés esetén legeltetési terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.
GY82	A gyeplet évente legfeljebb kétszer lehet kaszálni
GY98	A kaszálatlan területet kaszálásonként más helyen történő kialakítása
GY99	A kaszálatlan területet évente más helyen történő kialakítása
GY103	Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítás, illetve a kaszálás felfüggesztése, és haladéktalanul a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság értesítése, akinek a javaslata alapján a talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kialakítása
GY107	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása
GY109	A lekaszált inváziós növények eltávolítása a területről a kaszálást követő 30 napon belül
GY128	Kaszálás szárzúzással nem helyettesíthető

- e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A gyeprekonstrukcióval érintett területrészeknél optimális kezelésként a természetvédelmi célú cserje- és inváziós fásszárú-irtás, valamint a kézi- és kis talajnyomású gépekkel történő

őszki kaszálás adható meg. A gyepterületeken foltokban inváziós fásszárúak jelentek meg, melyek közül legjelentősebb a keskenylevelű ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*) és a fehér akác (*Robinia pseudo-acacia*) térnyerése. Az árkok, utak felől pedig a gyalogakác (*Amorpha fruticosa*) terjedése a jelentős. A tájban erősen terjed az Európai Unió inváziós listáján is szereplő selyemkóró (*Asclepias syriaca*) is. Ezen fertőzési gócpontok eltávolítása mechanikus, illetve vegyszeres kezelésekkel kiemelt jelentőséggel bír.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhely területének csökkenésével jár (beépítés, új vonalas létesítmények, pl. utak kialakítása) nem javasolt.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A tervezési terület gyeptömbje régiós szinten is kiemelkedő értékekkel bír, elsősorban a szikes élőhelyek, a csenkeszes mocsárrétek, valamint a löszgyepek tekintetében. A fragmentált dél-hevesi puszták egyik reprezentatív képviselője a Nagy-Hanyi puszta. Az élőhelytípusra javasolt kezelések a jelenlegi természetesség fenntartását, javulását szolgálják. A legfontosabb kezelési feladatok között jelentkezik az inváziós fás- és lágyszárúak visszaszorítása, terjedésének megakadályozása.

3.2.1.2. KE-2 kezelési egység: Sziki magaskórósok, rétsztyepék

a) A kezelési egység meghatározása:

A kezelési egység az Ér-hát dűlő (a Hanyi-ér és a betorkoló csatorna által közrefogott terület) kis kiterjedésű – de igen értékes – sziki magaskórósát és a hozzá kapcsolódó leromlott gyepeket foglalja magába.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: Kocsordos-öszirózsás sziki magaskórósok, rétsztyepék (F3), Jellegtelen üde gyepek (OB), Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC) / Natura 2000 kód: Pannon szikes sztyeppek és mocsarak (1530*)
- érintett közösségi jelentőségű fajok: Janka-tarsóka (*Thlaspi jankae*), nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*), nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)
- érintett földrészetek: Dormánd 074/1/b* (a csillaggal [*] jelölt földrészet érintettsége csak részleges)

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A területen található, kiemelt természeti értéknek tekinthető sziki kocsordos magaskórós (rétsztyep) fenntartása és állapotának javítása kiemelt célként jelentkezik. Speciális élőhelyként, figyelembevée a jelölő növény- és állatfajok ökológiai igényeit is, a mozaikos kaszálás és – nem rendszeres – kis legelőnyomással megvalósított legeltetés javasolt. A kezelési egységet képező gyepterületek kiterjedése növelhető, azáltal, hogy az érintkező siska nádtippanos löszös háta (OC élőhelytípus) gyepvel érintkező állományait átalakítjuk. A sziki kocsordon fejlődő nagy sziki bagoly (*Gortyna borelii lunata*) érdekében megvalósítandó

kezeléseket a fajvédelmi javaslatok fejezetben (3.2.3 fejezet) fejtettük ki. Figyelembevétel az élőhelytípus unikális fajkészletét és kis kiterjedését javasolt a kézi, mozaikos kaszálás és a széna lehordása.

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

Az országos védett terület vonatkozásában kötelező természetvédelmi előírásokat a Hevesi Fűves Puszták Tájjvédelmi Körzet létesítéséről szóló 9/1993. (III. 9.) KTM rendelet 2. sz. melléklete (természetvédelmi kezelési terv) tartalmazza. A gyepekre vonatkozó legfontosabb kezelési módok, korlátozások és tilalmak (3.1.1.) az alábbiak:

- „Gyepgazdálkodás elsősorban a gyeptípushoz igazodó legeltetéssel, kaszálással, természetkímélő használattal történhet.
- A gyepek juh, szarvasmarha, ló legeltetésével vagy kaszálással hasznosíthatók.
- A gyepeken tartható maximális állatlétszámot az egyes területek vonatkozásában a gyepek eltartóképességének figyelembevételével kell meghatározni, azonban nem haladhatja meg az 1 szamosállat/ha sűrűség értéket.
- Új legelőberendezések létesítése az igazgatósággal előzetesen egyeztetett módon történhet.
- Gyepterületen gépi munkát csak szilárd, száraz talajon szabad végezni.
- Csak természetvédelmi szempontból kedvező kaszálási módszerek és technológiák alkalmazhatók.
- Kaszálógépeken vadriasztó berendezés használata kötelező.
- A kaszálók területének 2%-án kaszátlan sávot kell meghagyni éves váltással.
- Az elgyomosodott gyepterületek állapotának helyreállítása érdekében az igazgatósággal előzetesen egyeztetve gazoló kaszálásokat kell alkalmazni.
- Gyepeken szerves trágya és talajjavító anyag deponálása tilos.”

A gyepterületek esetén a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Kormány rendelet ismerteti a kötelezően betartandó földhasználati előírásokat:

3. § (1) A gyepterületeket legeltetéssel, illetve kaszálással kell hasznosítani.
 - (2) Gyepterületen csak szarvasmarha, juh, kecske, szamár, ló és bivaly legeltethető.
 - (3) A gyepterület túllegeltetése tilos.
 - (4) A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsítása tilos.
 - (5) Tápanyag-utánpótlás csak a legelő állatok által elhullajtott ürületekből származhat, trágya kiszórása tilos.
4. § (1) A terület legalább 5, legfeljebb 10%-át - beleértve a természetvédelmi érdekből hatósági határozattal elrendelt eseti korlátozással érintett földterületeket is - kaszálásuként változó helyen kaszátlanul kell hagyni.
 - (2) A belvíz gyepterületről történő elvezetése és a gyepterület öntözése tilos.
 - (3) Napnyugtától napkeltéig a gépi munkavégzés tilos.
 - (4) A Natura 2000 gyepterületeken területi természetvédelmi hatóságnak, helyi jelentőségű védett természeti területnek minősülő Natura 2000 gyepterület esetében a települési önkormányzat jegyzőjének, a fővárosban a főjegyzőnek az engedélye szükséges, amelyet természetvédelmi hatósági jogkörében eljárva ad ki:

- a) a nád irtásához, valamint
 b) az október 31. és április 23. között történő legeltetéshez.
- (5) Vadgazdálkodási létesítmények, berendezések kialakításához a vadászati hatóság engedélye szükséges.

5. § (1) A kaszálást a kaszálandó terület középpontjából indulva vagy a táblaszél mellől, az ott élő állatok zárványterületre szorítása nélkül kell elvégezni. A kaszálás során vadriasztó lánc használata kötelező.
- (2) Az inváziós és termőhely-idegen növényfajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról gondoskodni kell mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédőszer-kijuttatással, ezen a technológián túl egyéb vegyszerhasználat tilos.
- (3) A kaszálás tervezett időpontját a tevékenység megkezdése előtt a földhasználónak legalább öt munkanappal írásban be kell jelentenie a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak. Amennyiben a (2) bekezdés szerinti védekezés során a földhasználó nem tudja betartani a 4. § (1) bekezdésében előírt 5%-os határértéket, úgy ezt a kaszálás időpontjáról szóló előzetes bejelentésével egy időben jeleznie kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak.
- (4) Gyepterületen a szálas takarmány tárolása a kaszálást követő 30 napon túl tilos.”

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok:

Kód	Gyepterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
GY01	Felülvetés nem megengedett.
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett
GY13	Kiszántás nem megengedett
GY24	A gyepek természetvédelmi szempontú égetéshez engedély csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság hozzájárulása alapján kérhető
GY27	Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén az inváziós fásszárúak vegyszeres irtása a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni
GY97	20-30% kaszálatlan terület meghagyása parcellánként
GY98	A kaszálatlan területet kaszálásonként más helyen történő kialakítása
GY99	A kaszálatlan területet évente más helyen történő kialakítása
GY107	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása
GY109	A lekaszált inváziós növények eltávolítása a területről a kaszálást követő 30 napon belül
GY128	Kaszálás szárzúzással nem helyettesíthető

- e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A sziki kocsordos magaskórós szegélyében kisebb elszántott sávok is találhatóak. Ezen a részen a gyep helyreállítása szükséges, melynek révén a szántószegély felől a gyomos sáv

eltolódik, így a gyomosodás mértéke kisebb lesz. A siska nádtippannal és közönséges náddal (*Phragmites australis*) terjedő gyeprészek kezelését javasolt a fajok virágzását megelőzően elvégezni. Az érintkező csatorna mentén homogén gyalogakácós sáv található, mely potenciális veszélyforrásként jelentkezik.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhely területének csökkenésével jár (beépítés, új vonalas létesítmények, pl. utak kialakítása) nem javasolt.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A tervezési terület sziki magaskórós rétsztyeppje régiós szinten is kiemelkedő értékekkel bír, így megőrzésük kiemelt prioritás. Mivel térben jól lehatárolhatók, csatornák és a Hanyi-ér által bezárt területrészen fordulnak elő, így önálló kezelési egységként való elkülönítésük szakmai szempontból indokolt volt. A legfontosabb kezelési feladatok között jelentkezik a terjedő honos és idegenhonos fajok visszaszorítása, terjedésük megakadályozása.

3.2.1.3. KE-3 kezelési egység: Hanyi-csatornát kísérő mocsárrétek

a) A kezelési egység meghatározása:

A Hanyi-ér (Hanyi-csatorna) melletti mocsárrétek, eltérő kezelésük és vízkárelhárítási feladatból adódó eltérő kezelése miatt önálló kezelési egységbe sorolása indokolt. Az egység magába foglal kisebb löszgyep-fragmentumokat is, melyek a csatornapartokon maradtak fenn.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: Vízparti virágkákás, csetkákás, vízi hídőrös, mételykórós mocsarak (B3), Nem zsombékoló magassárrétek (B5), Fragmentális mocsári-és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál (BA), Mocsárrétek (D34), Löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek (H5a), Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA), Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC) / Natura 2000 kód: Pannon szikes sztyepppek és mocsarak (1530*), Nem őshonos fajú facsoportok, erdősávok és fasorok (S7) / Natura 2000 kód: Síksági pannon löszgyepek (6250*), Folyóvölgyek *Cnidion dubii*-hoz tartozó mocsárrétjei (6440)
- érintett közösségi jelentőségű fajok: kiscsészű aszat (*Cirsium brachycephalum*), nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*)
- érintett földrészletek: Dormánd: 046/a*, 046/b*, 063/4/b, 064*, 066/a, 074/1/b*, 074/1/c, 078/b, 081/d, 081/f (a csillaggal [*] jelölt földrészletek érintettsége csak részleges)

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A Hanyi-eret kísérő mocsárrétek erősen kezelésfüggő élőhelytípusnak tekinthetők, fennmaradásuk, természetes állományképük csak kaszálással biztosítható. A kaszálást a vízkárelhárítási munkák keretében a vízügyi kezelő végzi. A víztesttől távolabb eső mocsárrétek alul hasznosítása miatt a nád előretört, mely kedvezőtlen folyamatnak tekinthető. A nád a rendszeres kaszálással visszaszorítható, mely természetvédelmi szempontból is támogatható, ugyanakkor kisebb kíméleti foltok visszahagyása – figyelembe véve a

269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet előírásait – javasolt. A mocsárrétek egy része szántó művelési ágban szerepel, itt javasolt a gyepeként történő hasznosítás (Dormánd 046 „a” alrészlet).

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét előírás-javaslatok:

Az országos védett terület vonatkozásában kötelező természetvédelmi előírásokat a Hevesi Füves Puszták Tájvédelmi Körzet létesítéséről szóló 9/1993. (III. 9.) KTM rendelet 2. sz. melléklete (természetvédelmi kezelési terv) tartalmazza. A gyepekre vonatkozó legfontosabb kezelési módok, korlátozások és tilalmak (3.1.1.) az alábbiak:

- *„Gyepgazdálkodás elsősorban a gyeptípushoz igazodó legeltetéssel, kaszálással, természetkímélő használatlaltal történhet.*
- *A gyepek juh, szarvasmarha, ló legeltetésével vagy kaszálással hasznosíthatók.*
- *A gyepeken tartható maximális állatlétszámot az egyes területek vonatkozásában a gyepek eltartóképességének figyelembevételével kell meghatározni, azonban nem haladhatja meg az 1 számosállat/ha sűrűség értéket.*
- *Új legelőberendezések létesítése az igazgatósággal előzetesen egyeztetett módon történhet.*
- *Gyepterületen gépi munkát csak szilárd, száraz talajon szabad végezni.*
- *Csak természetvédelmi szempontból kedvező kaszálási módszerek és technológiák alkalmazhatók.*
- *Kaszálógépeken vadriasztó berendezés használata kötelező.*
- *A kaszálók területének 2%-án kaszátlan sávot kell meghagyni éves váltással.*
- *Az elgyomosodott gyepterületek állapotának helyreállítása érdekében az igazgatósággal előzetesen egyeztetve gazoló kaszálásokat kell alkalmazni.*
- *Gyepeken szerves trágya és talajjavító anyag deponálása tilos.”*

A gyepterületek esetén a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Kormány rendelet ismerteti a kötelezően betartandó földhasználati előírásokat:

3. § (1) *A gyepterületeket legeltetéssel, illetve kaszálással kell hasznosítani.*
 - (2) *Gyepterületen csak szarvasmarha, juh, kecske, szamár, ló és bivaly legeltethető.*
 - (3) *A gyepterület túllegeltetése tilos.*
 - (4) *A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsítása tilos.*
 - (5) *Tápanyag-utánpótlás csak a legelő állatok által elhullajtott ürületekből származhat, trágya kiszórása tilos.*
4. § (1) *A terület legalább 5, legfeljebb 10%-át - beleértve a természetvédelmi érdekből hatósági határozattal elrendelt eseti korlátozással érintett földterületeket is - kaszálásenként változó helyen kaszátlanul kell hagyni.*
 - (2) *A belvíz gyepterületről történő elvezetése és a gyepterület öntözése tilos.*
 - (3) *Napnyugtától napkeltéig a gépi munkavégzés tilos.*
 - (4) *A Natura 2000 gyepterületeken területi természetvédelmi hatóságnak, helyi jelentőségű védett természeti területnek minősülő Natura 2000 gyepterület esetében a települési önkormányzat jegyzőjének, a fővárosban a főjegyzőnek az engedélye szükséges, amelyet természetvédelmi hatósági jogkörében eljárva ad ki:*
 - a) *a nád irtásához, valamint*
 - b) *az október 31. és április 23. között történő legeltetéshez.*

(5) Vadgazdálkodási létesítmények, berendezések kialakításához a vadászati hatóság engedélye szükséges.

5. § (1) A kaszálást a kaszálandó terület középpontjából indulva vagy a táblaszél mellől, az ott élő állatok zárványterületre szorítása nélkül kell elvégezni. A kaszálás során vadriasztó lánc használata kötelező.

(2) Az inváziós és termőhely-idegen növényfajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról gondoskodni kell mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédőszer-kijuttatással, ezen a technológián túl egyéb vegyszerhasználat tilos.

(3) A kaszálás tervezett időpontját a tevékenység megkezdése előtt a földhasználónak legalább öt munkanappal írásban be kell jelentenie a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak. Amennyiben a (2) bekezdés szerinti védekezés során a földhasználó nem tudja betartani a 4. § (1) bekezdésében előírt 5%-os határértéket, úgy ezt a kaszálás időpontjáról szóló előzetes bejelentésével egy időben jeleznie kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak.

(4) Gyepterületen a szálas takarmány tárolása a kaszálást követő 30 napon túl tilos.”

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok:

Kód	Gyepterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
GY01	Felülvetés nem megengedett.
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett
GY13	Kiszántás nem megengedett
GY24	A gyepek természetvédelmi szempontú égetéshez engedély csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság hozzájárulása alapján kérhető
GY98	A kaszálatlan területet kaszálásonként más helyen történő kialakítása
GY99	A kaszálatlan területet évente más helyen történő kialakítása
GY107	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása
GY108	Erősen fertőzött foltok sokkoló kaszálással történő kezelése évente legalább háromszor
GY109	A lekaszált inváziós növények eltávolítása a területről a kaszálást követő 30 napon belül
GY128	Kaszálás szárzúzással nem helyettesíthető

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A terjedő közönséges náddal terjedő gyeprészek kezelését javasolt a nád virágzását megelőzően elvégezni. Az érintkező csatorna mentén foltokban gyalogakácos sáv található, mely potenciális veszélyforrásként jelentkezik. Ennek visszaszorítása indokolt, elsősorban – a vizes élőhely közelsége miatt – mechanikus eszközökkel (ismétlődő cserjeirtás a termésérését megelőző időszakban).

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhely területének csökkenésével jár (beépítés, új vonalas létesítmények, pl. utak kialakítása) nem javasolt. Ezt a kezelési egységgel lehatárolt terület adottságai sem teszik lehetővé (mélyfekvésű területek).

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A Hanyi-eret kísérő mocsárrétek jobbára vízügyi kezelés alatt állnak. A víztest (KE-4) természeti állapotának megőrzésében, pufferoló szerepük révén kiemelt jelentőséggel bírnak. A javaslatok elsősorban a terjedő közönséges nád visszaszorítására vonatkoznak.

3.2.1.4. KE-4 kezelési egység: Hanyi-csatorna medre

a) A kezelési egység meghatározása:

A tervezési területen futó Hanyi-csatorna medre képezi a kezelési egységet. A víztest 2350 méter hosszú szakasza érinti a tervezési területet, mely egy ponton, a 31. sz. főút keresztezésénél megszakad.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál (BA)/ Natura 2000 kód: nincs érintettség.
- érintett közösségi jelentőségű fajok: vágó csík (*Cobitis taenia*), réti csík (*Misgurnus fossilis*), vidra (*Lutra lutra*)
- érintett földrészetek: Dormánd: 065, 079/2; Erdőtelek: 0198/2

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A Hanyi-ér, tervezési területet érintő szakasza természetközeli állapotúnak tekinthető, sem hosszanti-, sem keresztirányú akadályok nem jelentkeznek. Így célként fogalmazható meg a kedvező ökológiai állapot hosszú távú fenntartása, mely a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek általános védelmi céljait is szolgálja. Általános kezelési javaslatok és irányelvek:

- A legfontosabb a folyó jelenlegi, természeteshez közeli vízdinamikájának a biztosítása. Ezért nem kívánatosak olyan vízügyi beavatkozások, melyek a patak vízjárását jelentős mértékben megváltoztatják.
- A mederben végzett mederbiztosítási, partbiztosítási tevékenységek (kivéve a műtárgyak közvetlen környezetében) kerülendők.
- Amennyiben vízkárelhárítási célból elkerülhetetlen a mederüledék eltávolítása, úgy javasoljuk, hogy legyen egy kivitelezési oldal, mely később fenntartási oldalként funkcionálhat, ill. legyen egy ökológiai oldal, melynek fő szerepe az ökológiai folyosó funkció biztosítása, valamint élőhely biztosítása a vízfolyáshoz és a vízfolyást kísérő növényzethez kapcsolódó életközösségek számára.
- A vízszennyezések elkerülése, mind adminisztratív intézkedéseket (szennyvíz- és csapadékvíz elvezetés hatósági szabályozása), mind az agrártámogatási rendszerek lehetőségeinek kihasználását megköveteli.
- A vízfolyásba felülről érkező tisztított szennyvíz és kommunális települési szennyezés mennyiségének minimalizálása és hosszabb távon való megszüntetése javasolt.
- A területen kívül található szennyvíztelepek hatékonyságának növelése szükséges a vízminőség javítása érdekében.

- A vízparti vegetáció kezelését a konkrét vízügyi célok ismeretében, a helyi viszonyokra alkalmazva, a természetvédelmi célok figyelembe vételével javasolt megvalósítani.
- A tervezett vízkárelhárítási, és vízrendezési fenntartási munkák kivitelezését megelőzően, természetvédelmi-ökológiai szempontokat figyelembe vevő, aktuális vízkárelhárítási és vízrendezési terv készítését és egyeztetését javasoljuk a működési terület szerint illetékes természetvédelmi kezelővel (Bükki Nemzeti Park Igazgatóság, a továbbiakban: BNPI).
- A meder egyoldalas kotrása során a kitermelt iszapot a csatorna ingatlanán belül elhelyezhető, annak víztelenítését követően helyben rendezni szükséges (kiemelt figyelemmel a fellépő gyomosodásra és inváziós fajok betelepülésére).
- Az ökológiai vízigény meghatározása és az adott esetben fellépő tápanyagterhelés növekedésének elkerülése érdekében szükséges, hogy az üzemeltetők és a természetvédelmi kezelő (BNPI) illetékes szakemberei közötti folyamatos konzultáció legyen.

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

Az érintett vízfolyásszakaszokon a kezelőnek – az 1995. évi LVII. törvényben, a 120/1999. (VIII.6.) Korm. rendeletben, a 223/2014. (IX.4.) Korm. rendeletben és a 83/2014. (III.14.) Korm. rendeletben foglaltak megfelelően – a szükséges munkákat el kell végeznie.

Az országos védett terület vonatkozásában kötelező természetvédelmi előírásokat a Hevesi Fűves Puszták Tájvédelmi Körzet létesítéséről szóló 9/1993. (III. 9.) KTM rendelet 2. sz. melléklete (természetvédelmi kezelési terv) tartalmazza. A kivett területekre vonatkozó lefontosabb kezelési módok, korlátozások és tilalmak (3.1.4.) az alábbiak:

- *„A vízügyi létesítmények, csatornák karbantartási munkáit csak az igazgatósággal egyeztetett módon szabad végezni.*
- *Gépjárművel közlekedni csak a kataszteri nyilvántartásban szereplő földutakon lehet, tilos felázott útviszonyok miatt a gyepterületeken új nyomok veretése.*
- *A földutakat a használó köteles rendben tartani, azokat nehéz gépjárművel, munkagéppel csak száraz vagy fagyos útviszonyok mellett használhatják”.*

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok:

Kód	Gyepterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
GY24	A gyepek természetvédelmi szempontú égetéshez engedély csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság hozzájárulása alapján kérhető
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni

GY107	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása
GY109	A lekaszált inváziós növények eltávolítása a területről a kaszálást követő 30 napon belül
GY128	Kaszálás szárzúzással nem helyettesíthető

Kód	Vizes területekre vonatkozó előírás-javaslatok
V01	A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minőségű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni
V09	Felszíni vizekből történő öntözés csak az illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merült fel. A vízgyűjtő-gazdálkodási tervben is megfogalmazott élőhelyfejlesztési intézkedések (lásd a 3.2.1 B) pontnál részletezett intézkedéseket) támogatandók, de ezek a tervezési területen kívül (részben szintén Natura 2000 területen) megvalósíthatók.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhely területének csökkenésével jár nem javasolt.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A Hanyi-ér érintett szakaszán számos védett és közösségi jelentőségű fajnak (elsősorban halfajok, vidra) ismertek állományai a területről. Bár a meder erősen módosított (ökológiai besorolása a vízgyűjtő gazdálkodási terv alapján: rossz), az állandó vízellátás miatt jelentős ökológiai folyosó szereppel is bír, különösen egy felszíni vizekben igen szegény kistájban. A természetszerű meder, annak dinamikája nagyban segíti a fajok fennmaradását, szaporodását. Ezt a célkitűzést szolgálják a meder kezelésére vonatkozó általános kezelési javaslataink, melyek a vízgyűjtő-gazdálkodási terv célkitűzéseivel is harmonizálhatók.

3.2.1.5. KE-5 kezelési egység: Szántóterületek

a) A kezelési egység meghatározása:

A tervezési területen előforduló szántóként hasznosított területek kerültek lehatárolásra ebben a kezelési egységben, függetlenül azok ingatlannyilvántartási besorolásától. Ebből következően, mint szántóként nyilvántartott területek (lásd a Dormánd 074/1 „b” alrészlet, Erdőtelek 0137, 0138 „a” alrészlet), mind pedig keskeny (2-10 méter széles) elszántások is ide kerültek besorolásra (Dormánd 046 „a”, 081 „f”, 095 „g”, 0127/2 „b” alrészletek).

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: Jellegtelen üde gyepek (OB), Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC), Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák (T1), Fiatal parlag és ugar (T10) / Natura 2000 kód: nincs érintettség

- érintett közösségi jelentőségű faj: molnárgörény (*Mustela eversmannii*)
- érintett földrészletek: Dormánd: 046/a*, 064*, 074/1/b*, 095/g*, Erdőtelek: 0137*, 0138/a, 0138/b (a csillaggal [*] jelölt földrészletek érintettsége csak részleges)

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A védett és Natura 2000 besorolású gyepek elszántása nem megengedett. Ennek következtében szükséges az elszántott gyepterületek határainak kimérése és a gyepek helyreállítása. Ennek módja a terület évenként kétszeri tisztítókaszálása, esetleges legeltetéssel történő hasznosítása. Ez kiemelt prioritásként kell, hogy szerepeljen a tervezési területen.

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

Az országos védett terület vonatkozásában kötelező természetvédelmi előírásokat a Hevesi Fűves Puszták Tájvédelmi Körzet létesítéséről szóló 9/1993. (III. 9.) KTM rendelet 2. sz. melléklete (természetvédelmi kezelési terv) tartalmazza. A szántókra vonatkozó legfontosabb kezelési módok, korlátozások és tilalmak (3.1.2.) az alábbiak:

- *„Nagy műveletszámú, élőmunka-, vegyszer- és műtrágyaigényű intenzív növénykultúrák termesztése tilos.*
- *A gabonafélék betakarítása után, a tavaszi vetésű kultúrák előtt a terület 25%-án zöldugart kell meghagyni.*
- *Műutak szegélyeinek kivételével 6 m széles vegyszermentes táblaszegélyeket kell kialakítani.*
- *Csak természetvédelmi szempontból kedvező kaszálási és betakarítási módszerek és technológiák alkalmazhatók.*
- *A lucerna területének 2%-án kaszalatlan sávokat kell váltakozó helyen meghagyni.*
- *Kaszálógépeken vadriasztó berendezés használata kötelező.*
- *Repülőgépes mezőgazdasági munka az igazgatósággal végzett egyeztetést követően végezhető.*
- *Magas környezetterhelési kockázattal járó vegyszerek használata tilos.”*

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok:

Kód	Szántóterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
SZ01	Napnyugtától napkeltéig gépi munkavégzés nem megengedett
SZ07	Fokozottan védett, földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítás, illetve kaszálás azonnali felfüggesztése, majd haladéktalanul a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság értesítése. A gazdálkodó értesítésétől számított 3 munkanapon belül az igazgatóság tájékoztatja a gazdálkodót a kaszálásra, illetve betakarításra

	vonatkozó feltételekről. Amennyiben a megadott határidőn belül nem érkezik válasz, akkor a megkezdett munkavégzés a többi előírás figyelembevételével folytatható
SZ09	A növénytermesztéssel kapcsolatos technológiai munkálatok során bármilyen depóniát csak szántókon lehet létrehozni, és ott legfeljebb 2 hónapig lehet tárolni
SZ13	Szántóföldön trágyaszarvas nem alakítható ki
SZ23	Rovarölő szerek nem alkalmazhatók, kivéve a repce, a mustár, illetve az olajretek rovarirtását
SZ43	Fás szárú és lágy szárú energetikai ültetvény nem telepíthető
SZ52	Szántó füves élőhelyé alakítása gyeptelepítéssel, a megjelenő inváziós növényfajok irtása
SZ68	A parcella körül természetes talajvédelmet szolgáló táblaszegély fenntartása, illetve telepítése, amely őshonos cserjékből vagy fákból álló sövény, illetve fasor lehet. A táblaszegély inváziós cserje és fafajoktól való mentességének biztosítása kizárólag mechanikai eszközökkel
SZ74	Őshonos fajokból álló fasorok, facsoportok, szoliter fák, cserjefoltok telepítése

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A szántóként nyilvántartott szántó művelési ágú területek madárvédelmi funkcióját szolgálhatják a szántószegélyekbe ültetett honos fafajú cserjések és erdősávok is (lásd SZ74 előírás javaslat). A szántóterületek gyepesítése szintén élőhelyfejlesztésnek tekinthető, melyre leginkább a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság vagyongazdálkodásában lévő szántók alkalmasak.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhely területének csökkenésével jár (beépítés, új vonalas létesítmények, pl. utak kialakítása) nem javasolt.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A kezelési egységgel érintett szántók két csoportba sorolhatók: a szántóként nyilvántartott és szántóként is hasznosított ingatlanok esetében a gyepesítés egyértelműen fejlesztési, rekonstrukciós javaslatként jelentkezik. A másik altípust a gyepesítés szegélyeinek elszántásával kialakult kisebb sávok képezik. Ezen esetekben – akár hatósági úton is – a birtokhatárok állandósítása a cél, majd ez követően a művelési ágnak (gyep) megfelelő hasznosítást kell folytatni. Ezen intézkedésekkel a jelölés alapjául szolgáló élőhelyek kiterjedése nő.

3.2.1.6. KE-6 kezelési egység: A Hanyi-kápolna és a környező gyepterületek

a) A kezelési egység meghatározása:

A kezelési egység a Hanyi-kápolnát, mint régészeti és műemlék lelőhelyet, a hozzá kapcsolódó kisebb gyepekkel tartalmazza. A tervezési terület ezen pontján jelentkezik csak jelentősebb mértékű látogatás. A kezelési egység a területén a kápolna szomszédságában löszös gyepes területeket találunk, melyek hagyományos hasznosítása kezeléssel történik. A kápolna bekötő útjánál telepített fasor található.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: Lössgyepek, kötött talajú sztyeprétek (H5a), Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA), Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC), Óshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA) / Natura 2000 kód: Síksági pannon löszgyepek (6250*)
- érintett közösségi jelentőségű fajok: nincs érintettség
- érintett földrészek: Dormánd 046/b*, 063/3 (a csillaggal [*] jelölt földrészlet érintettsége csak részleges)

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A terület kaszálással történő hasznosítása a jelenlegi gyakorlatnak megfelelően folytatható. A gyepterületek összkiterjedése nem csökkenhet, a gyepek feltörése nem támogatható a tervezési területen, révén jelölő élőhelytípust reprezentál, másrészt országos védett természeti területtel fed át.

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét előírás-javaslatok:

Az országos védett terület vonatkozásában kötelező természetvédelmi előírásokat a Hevesi Füves Puszták Tájvédelmi Körzet létesítéséről szóló 9/1993. (III. 9.) KTM rendelet 2. sz. melléklete (természetvédelmi kezelési terv) tartalmazza. A gyepekre vonatkozó legfontosabb kezelési módok, korlátozások és tilalmak (3.1.1.) az alábbiak:

- *„Gyepgazdálkodás elsősorban a gyeptípushoz igazodó legeltetéssel, kaszálással, természetkímélő használattal történhet.*
- *A gyepek juh, szarvasmarha, ló legeltetésével vagy kaszálással hasznosíthatók.*
- *A gyepeken tartható maximális állatlétszámot az egyes területek vonatkozásában a gyepek eltartóképességének figyelembevételével kell meghatározni, azonban nem haladhatja meg az 1 számosállat/ha sűrűség értéket.*
- *Új legelőberendezések létesítése az igazgatósággal előzetesen egyeztetett módon történhet.*
- *Gyepterületen gépi munkát csak szilárd, száraz talajon szabad végezni.*
- *Csak természetvédelmi szempontból kedvező kaszálási módszerek és technológiák alkalmazhatók.*
- *Kaszálógépeken vadriasztó berendezés használata kötelező.*
- *A kaszálók területének 2%-án kaszátlan sávot kell meghagyni éves váltással.*
- *Az elgyomosodott gyepterületek állapotának helyreállítása érdekében az igazgatósággal előzetesen egyeztetve gazoló kaszálásokat kell alkalmazni.*
- *Gyepeken szerves trágya és talajjavító anyag deponálása tilos.”*

A látogatásra vonatkozó legfontosabb kezelési módok, korlátozások és tilalmak (3.2.2.) az alábbiak:

- *„Az igazgatóság természetvédelmi érdekből időben és térben korlátozhatja a látogatást a területen. A jogszerű gazdálkodást folytatók részére a gazdálkodással kapcsolatos tevékenységük elvégzéséhez biztosítani kell a belépést a területre.”*

A gyepterületek esetén a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet ismerteti a kötelezően betartandó földhasználati előírásokat:

- „3. § (1) A gyepterületeket legeltetéssel, illetve kaszálással kell hasznosítani.
 (2) Gyepterületen csak szarvasmarha, juh, kecske, szamár, ló és bivaly legeltethető.
 (3) A gyepterület túllegeltetése tilos.
 (4) A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsítása tilos.
 (5) Tápanyag-utánpótlás csak a legelő állatok által elhullajtott ürületekből származhat, trágya kiszórása tilos.
4. § (1) A terület legalább 5, legfeljebb 10%-át - beleértve a természetvédelmi érdekből hatósági határozattal elrendelt eseti korlátozással érintett földterületeket is - kaszálásonként változó helyen kaszátlanul kell hagyni.
 (2) A belvíz gyepterületről történő elvezetése és a gyepterület öntözése tilos.
 (3) Napnyugtától napkeltéig a gépi munkavégzés tilos.
 (4) A Natura 2000 gyepterületeken területi természetvédelmi hatóságnak, helyi jelentőségű védett természeti területnek minősülő Natura 2000 gyepterület esetében a települési önkormányzat jegyzőjének, a fővárosban a főjegyzőnek az engedélye szükséges, amelyet természetvédelmi hatósági jogkörében eljárva ad ki:
 a) a nád irtásához, valamint
 b) az október 31. és április 23. között történő legeltetéshez.
 (5) Vadgazdálkodási létesítmények, berendezések kialakításához a vadászati hatóság engedélye szükséges.
5. § (1) A kaszálást a kaszálandó terület középpontjából indulva vagy a táblaszél mellől, az ott élő állatok zárványterületre szorítása nélkül kell elvégezni. A kaszálás során vadriasztó lánc használata kötelező.
 (2) Az inváziós és termőhely-idegen növényfajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról gondoskodni kell mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédőszer-kijuttatással, ezen a technológián túl egyéb vegyszerhasználat tilos.
 (3) A kaszálás tervezett időpontját a tevékenység megkezdése előtt a földhasználónak legalább öt munkanappal írásban be kell jelentenie a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak. Amennyiben a (2) bekezdés szerinti védekezés során a földhasználó nem tudja betartani a 4. § (1) bekezdésében előírt 5%-os határértéket, úgy ezt a kaszálás időpontjáról szóló előzetes bejelentésével egy időben jeleznie kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak.
 (4) Gyepterületen a szálas takarmány tárolása a kaszálást követő 30 napon túl tilos.”

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok:

Kód	Gyepterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
GY01	Felületés nem megengedett.
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett
GY13	Kiszántás nem megengedett
GY33	A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok meghagyása

GY82	A gyepet évente legfeljebb kétszer lehet kaszálni
GY98	A kaszálatlan területet kaszálásenként más helyen történő kialakítása
GY99	A kaszálatlan területet évente más helyen történő kialakítása
GY128	Kaszálás szárzúzással nem helyettesíthető

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység vonatkozásában élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok nem fogalmazhatók meg.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén jelentkezik látogatás a tervezési területen. Ennek volumene relatíve alacsony, csak a Szent Anna búcsú alkalmából jelentkezik nagyobb számú tömeg a területen (július utolsó vasárnapján). A gyep védelme érdekében javasolt a kaszálást a rendezvényt megelőzően elvégezni. A búcsú időpontjában a taposásból eredő kár minimális. A területről a keletkezett hulladékot el kell szállítani.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A kezelési egységgel érintett gyepterületek önálló kezelési egységként történő lehatárolását a Hanyi-kápolna és a kezelési egységhez kapcsolódó látogatási funkció indokolta.

3.2.2. *Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés*

Gyepterületek helyreállítása/fejlesztése gyep típusoktól függően, legeltetéssel, kaszálás, illetve cserjeirtással, inváziós fafajok egyedeinek eltávolításával történhet (lásd KE-1, KE-2, KE-3). A szántóterületek esetében a gyepesítés és a fás szegélyek, fasorok kialakítása (helyreállítása) nevezhető meg élőhelyrekonstrukciós javaslatként (lásd KE-5). A részletes élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatokat a dokumentáció 3.2.1 pontjánál, az egyes kezelési egységek (KE) részletes leírásánál adtuk meg.

3.2.3. *Fajvédelmi intézkedések*

A területen előforduló közösségi jelentőségű fajok védelmét elsősorban az alább javasolt élőhelykezelésekkel látjuk biztosítottnak megvalósítani.

A jelölő státuszú sziki magaskórós rétsztyepek karakterfajának tekinthető nagy szikibagoly (*Gortyna borelii*) speciális életmenetéhez igazodva a sziki kocsordos állományrészek kezelését az alábbi módon javasolt végezni (érintett kezelési egység: KE-2):

- Tekintettel arra, hogy a nőtényi lepkék füvek szárhüvelyébe petéznek, ezért a gyep egészének tavaszi vagy kora nyári kaszálása, és a széna összegyűjtése a fiatal hernyók pusztulását, míg az élőhely késő őszi kaszálása a peték megsemmisülését eredményezheti. Mivel az imágók leginkább 25–45 cm magasságú – azaz kellően vastag és erős szárú – füveket választanak a peterakáshoz, ezért a nyár derekán vagy végén végrehajtott kaszálás sem támogatható akkor, ha a növényzet legalább a rajzási időszak kezdetéig (időjárási körülményektől függően szeptember végéig, október elejéig) nem nő meg ilyen magasságúra.
- Ha a kaszálás természetvédelmi okok miatt szükséges, vagy a gazdálkodási viszonyok miatt egyébként nem mellőzhető, úgy hatékony és célravezető eljárást jelenthet a mozaikos, illetve a sávos kaszálás alkalmazása.

- Amennyiben a kaszálás nem végezhető el kézi erővel, úgy gépi területkezelés esetén a vágólapot legalább 5-10 cm magasságban kell beállítani, mert a gyep növényzete így gyorsabban regenerálódik, illetve a megoldás az egyedek életét is kevésbé veszélyezteti. Sávos kaszálás esetén az érintetlenül hagyott növényzet szélessége legalább 5 m legyen.
- A sziki kocsordos élőhelyfoltok kaszálása – különösen a nagy szikibagoly élőhelyein – a július 10. és augusztus 20. közötti intervallumban javasolt.
- Lehetőleg minimálisra kell csökkenteni a sziki kocsordos élőhelyekre gépjárművel történő behajtást, mert ez nemcsak a gyepek épségét veszélyezteti, de a kerekek által kifejtett jelentős mértékű fizikai terhelés egyrészt elpusztíthatja a talaj felszínén vagy a tápnövényen tartózkodó lárvákat, másrészt pedig eltömítheti azokat a járatokat, melyeken keresztül a kikelő lepkék a szabadba jutnak.

Speciális fajvédelmi intézkedések a vöröshasú unka (*Bombina bombina*) védelme érdekében is megfogalmazhatók (érintett kezelési egységek: KE-1 és KE-3):

- Javasolt a terület időszakos vizű élőhelyeinek megőrzése, a terület hidrológiai viszonyait negatívan érintő beavatkozások megszüntetése.
- A mocsári növényzettől sűrűn benőtt mesterséges vizes élőhelyeken indokolt lehet a növényzet részleges visszaszorítása, illetve egyes – egyéb jelentős fajok szempontjából kevésbé értékes – mederrészek kimélyítése. Az árnyékoló hatású gyalogakác visszaszorítása, különösen a fajok szaporodóhelyeként szolgáló vizes élőhelyeken fontos.
- Javasolt a terület hidrológiai viszonyainak megőrzése, lehetőség szerint a víz további visszatartása a területen (természetvédelmi célú élőhely-létesítésekkel, helyreállításokkal). Egyes mesterséges élőhelyeinek részleges (más értékes fajok jelenlétét figyelembe vevő) növényzetmentesítésével, kimélyítésével védelmi helyzete tovább javítható.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

A Hevesi Fűves Puszták Tájvédelmi Körzet létesítéséről szóló 9/1993. (III. 9.) KTM rendelet 2. sz. melléklete alapján kiemelt természetvédelmi stratégiának tekinthető az „*aláállapot-felmérést szolgáló és monitoring rendszerű kutatások, valamint a természetvédelmi kezelési tevékenységet megalapozó vizsgálatok végzése*”.

A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) keretében (<http://www.termeszetvedelem.hu/nbmr>) a területen a Janka-társóka 3 évenként felmérése folyik. A terület országos védett státuszából adódóan, a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság rendelkezésére álltak korábban is biotikai alapadatok, elsősorban az edényes flórára, a bogár- és lepkefaunára, valamint a gerinces faunára (elsősorban avifauna) vonatkozóan. A dél-hevesi területre készülő a kultúratérképezés a tervezési területet is érinti. Jelen tervezés során ezek kiegészültek, különös tekintettel a közösségi jelentőségű állat és növényfajok felmérésével, illetve az élőhelytérkép aktualizálásával.

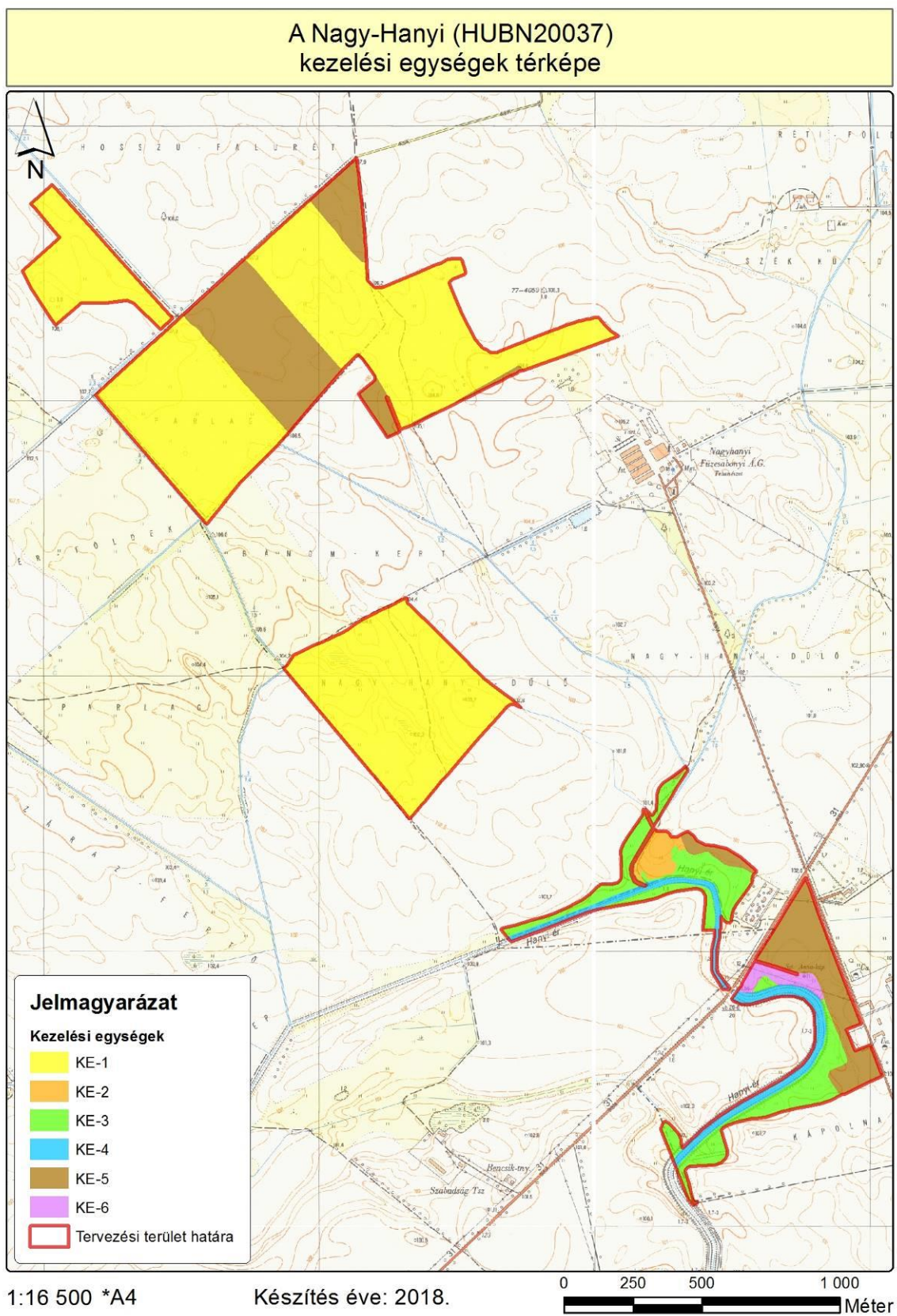
A jövőben az alábbi kutatási feladatok élveznek kiemelt prioritást:

- A Hevesi-sík Magas Természeti Értékű Terület (MTÉT) területén a növényi kultúrák parcellaszintű felmérése és a tűzok egyedszám-változásának nyomon követése;
- Természetvédelmi kezelések hatásainak vizsgálata, monitorozása (kaszálás, legeltetés – kiemelten a nagy szikibagolyra és tápnövényére);
- A ritka- és telepesen fészkelő madárfajok (RTM) évenkénti felmérése a tervezési terület vonatkozásában;

- Az élőhelytérkép ismételt elkészítése (10 évente javasolt)
- Kiegészítő adatgyűjtés közösségi jelentőségű és védett növény- és állatfajok elterjedéséről.

3.2.5. Mellékletek

A kezelési egységek lehatárolását mutató térkép (2018):

A kezelési egységek összefoglaló táblázata (megj. a csillaggal (*) jelölt hrsz.-ok csak részben érintik a lehatárolt kezelési egységet):

Kezelési egység kódja	Kezelési egység megnevezése	Területe (ha)	Érintett hrsz.-ok
KE-1	Szikes gyepterületek, löszgyepek és mocsárrétek	108,21	Dormánd: 091, 0127/1, 0127/2/a, 0127/2/b, 0127/2/c, 081/b, 090/a, 095/f, 095/g*, Erdőtelek: 0139, 0102/5, 0102/6, 0102/7, 0137*, 0140/1, 0140/2
KE-2	Sziki magaskórósok, rétsztyepek	2,04	Dormánd: 074/1/b*
KE-3	Hanyi-csatornát kísérő mocsárrétek	15,68	Dormánd: 046/a*, 046/b*, 063/4/b, 064*, 066/a, 074/1/b*, 074/1/c, 078/b, 081/d, 081/f
KE-4	Hanyi-csatorna medre	6,58	Dormánd: 065, 079/2, Erdőtelek: 0198/2
KE-5	Szántóterületek	33,45	Dormánd: 046/a*, 064*, 074/1/b*, 095/g*, Erdőtelek: 0137*, 0138/a, 0138/b
KE-6	A Hanyi-kápolna és a környező gyepterületek	1,71	Dormánd: 046/b*, 063/3

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület teljesen átfed országos védett természetvédelmi területtel, az ökológiai hálózat magterületével és a „Hevesi-sík” (HUBN10004) különleges madárvédelmi területtel.

A tervezési területen a korábbi szövetkezeti földek privatizálásra kerültek, egy részük magántulajdonba, másik részük állami tulajdonba – és nemzeti parki igazgatósági kezelésbe – került. A természetvédelmi célkitűzések megvalósítása szempontjából ez kedvezőnek tekinthető. Az állami földeket részben bérlemény formájában helyi gazdálkodók hasznosítják. Az erdő művelési ág egyetlen földrészletre korlátozódik (Dormánd 0127/2 „c” alrészlet), de nincs erdőtervezett terület a tervezési területen. A mezőgazdasági hasznosítás lehetőségei adottak, a nem támogatható területek kiterjedése alacsony, elsősorban a Hanyi-érre, az árkokra, utakra és néhány mélyebb fekvésű mocsárra korlátozódik (a teljes tervezési terület kevesebb, mint 2%-a). A MEPAR-ban nem támogatható területek jelenléte részben akadályának tekinthető a gyepek kitisztításának, a fás vegetáció visszaszorításának. Megjegyzendő, hogy a Natura 2000 támogathatóságú blokkok nagyobb területet fednek le, mint az ingatlan nyilvántartási rendszerben lefedett területhatár.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszer

Az Európai Unió mezőgazdasági támogatási rendszere, a közös agrárpolitika (KAP) két pilléren nyugszik: az első pillér (KAP I.) a közvetlen támogatásokat és a piaci intézkedéseket finanszírozza, teljes egészében az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA) terhére. A második pillér (KAP II.) az unió vidékfejlesztési politikáját szolgálja, melyet az Európai

Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) regionális vagy nemzeti források társfinanszírozásával működtet.

A Natura 2000 területen gazdálkodók a KAP I. pillér támogatásain túlmenően részesedhetnek a KAP II. pillér forrásaiból is, melyeket a 2014-2020 közötti időszakra Magyarországon a Vidékfejlesztési Program 2014-2020 tartalmaz. A betartandó előírásokat a 2015-2018 között folyamatosan megjelentetett pályázati felhívások foglalják magukba. A 2007-2013 közötti időszakban igénybe vehető támogatások egy részének felhasználása még nem zárult le, az ezekről szóló jogcímrendeletek továbbra is hatályban maradnak mindaddig, amíg történik belőlük kifizetés – ez elsősorban az erdős támogatások esetében fordulhat elő.

A 2014-2020 közötti időszak végéhez közeledve – hasonlóan a 2007-2013 közötti időszak végéhez – átmeneti szabályokat terjesztett elő az Európai Bizottság. Ennek értelmében a 2021. évre egy átmeneti időszakot hirdettek meg, amelyben a KAP II. pillért érintően többek között a terület- és állatlétszám alapú vidékfejlesztési támogatásokat – amelyek jellemzően több éves kötelezettségvállalásúak – meghosszabbíthatja a tagállam. Az átmeneti évben várhatóan a KAP I. pillér alá tartozó közvetlen támogatások is elérhetőek lesznek a jelenlegi feltételek mellett. Az átmeneti szabályok miatt az új tervezési ciklus előre láthatóan 2022-től indul, és 2027-ig tart.

A 2014-2020 között elérhető agrártámogatásokról aktualizált összefoglalás található az állami természetvédelem honlapján:

http://termeszetvedelem.hu/user/browser/File/N2k_fennterv/3_%20mell%C3%A9klet_aktualizalt_041219.pdf

Továbbá a Vidékfejlesztési Program 2014-2020 jelenleg elérhető pályázati felhívásai megtekinthetők az alábbi linken: <https://www.palyazat.gov.hu/doc/4523>

A jelenlegi támogatási időszakban a Vidékfejlesztési Program keretében számos olyan intézkedés elérhető, ahol a Natura 2000 területeken gazdálkodók támogatási forrásokhoz juthatnak vagy előnyt élvezhetnek a pontozási rendszerekben.

Legfontosabbak ezek közül a kompenzációs jellegű kifizetések, melyek a gyepterületek és magánerdők esetében érhetők el. A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó földhasználati szabályok betartása azonban független attól, hogy a gazdálkodó igényelte-e a támogatást vagy sem. Az adminisztratív eszközök tekintetében a Natura 2000 területekre járó kompenzáció ráépül az egyéb elérhető támogatásokra, a gazdálkodók a Natura 2000 intézkedés mellett jogosultak többek között az egységes területalapú támogatásra (SAPS) is. Az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrézlet területén felmerülő költségek és jövedelemkiesés ellentételezése céljából a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, melynek összege az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően változik.

Az önkéntesen vállalt előírások elsősorban az agrár-környezetgazdálkodás, ökológiai gazdálkodás és az erdészet, erdő-környezetvédelem, természetmegőrzés témakörébe integrálódnak.

Az agrár-környezetgazdálkodási (AKG) kifizetési rendszer olyan önkéntes alapon működő program, amelyben résztvevők az agrár-környezetgazdálkodási célok elérésének érdekében többlet tevékenységek elvégzését vállalják gazdálkodásuk során. Amennyiben a gazdálkodó az adott Natura 2000 gyepterület vonatkozásában kompenzációs támogatás igénybevételére

jogosult, úgy a gyepterületeket érintő AKG tematikus előíráscsoportok esetén a támogatási összeg a kompenzációs támogatás összegével csökkentésre kerül.

Egyes esetekben az erdőkre lehívható támogatások szektortól függetlenül is igénybe vehetők (pl. természeti katasztrófa (vízkár, szélkár, tűzkár, biotikus károsítók) által sújtott területeken az erdészeti potenciál helyreállítására, másodlagos erdőkárok megelőzésére, illetve erdőszerkezet átalakításához), más esetben az állami és önkormányzati szektor kizárásra került.

Támogatás vehető még igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, és ezáltal növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez (az erdő esetében az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházásokhoz nyújtott támogatás, a mezőgazdasági területek esetében az élőhelyfejlesztési és vízvédelmi célú nem termelő beruházások).

A tervezési területen elérhető támogatások rövid ismertetése:

- Alaptámogatás (SAPS):

A támogatás mértékéről évente a vidékfejlesztésért felelős miniszter dönt miniszteri rendeletben. A támogatás igénybevételének feltétele, hogy a gazdálkodó maradéktalanul tartsa be az 50/2008. (IV.24.) FVM rendeletben foglaltakat, amely a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti állapot feltételrendszereit tartalmazza. A mezőgazdasági tevékenységet átmenetileg nem folytató gazdálkodókra az ún. minimum követelmények vonatkoznak a növénytermesztésre vagy legeltetésre alkalmas állapot megőrzése érdekében. Ez utóbbi, az elgyomosodás és a túllegetetés elkerülésére vonatkozó előírásokat szintén a 10/2015. (III. 13.) FM rendelet állapítja meg

- Az éghajlat és környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatokra nyújtandó támogatás (zöldítés):

A zöldítés keretében elnyert támogatási összeget kifejezetten az éghajlat és a környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatokra kell fordítani. Elsődleges célja, hogy a mezőgazdasági tevékenységet végzők egyre nagyobb mértékben járuljanak hozzá a mezőgazdaság alapját is képező környezet és természeti erőforrások megőrzéséhez.

A zöldítés három különböző gyakorlat összessége: állandó gyepterületek fenntartása; terménydiverzifikáció (azaz a növénytermesztés diverzifikálása, változatosabbá tétele), illetve az ökológiai jelentőségű területek kijelölése (EFA). A zöldítés három gyakorlata nem minden esetben különül el egymástól.

Fontos, hogy a zöldítés támogatást csak az egységes területalapú (SAPS) támogatással érintett területek után lehet igényelni.

- Agrár-környezetgazdálkodási támogatás (AKG):

Középhosszú távú (5 gazdálkodási év) támogatási rendszer, melynek feltételeit a Vidékfejlesztési Program keretében meghirdetett pályázat szabályozza. A támogatás fő céljai a vidéki területek fenntartható fejlődésének támogatása, a környezet állapotának megőrzése és javítása, a mezőgazdasági eredetű környezeti terhelés csökkentése, környezetvédelmi szolgáltatások biztosítása, a természeti erőforrások fenntartható használatán alapuló mezőgazdasági gyakorlat erősítése. Kiemelten kívánja továbbá támogatni a biodiverzitás megőrzését a természetes életkörülményeik között (a gazdaságban), a természet, a víz, és a

talaj védelmét a termőhelyi adottságoknak megfelelő termelési szerkezet kialakításával, a környezettudatos gazdálkodás és fenntartható tájhasználat kialakításával. Jelen vidékfejlesztési támogatási ciklusban az alábbi felhívások jelentek meg: VP-4-10.1.1-15 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés (AKG 2015) és VP-4-10.1.1-16 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés (AKG 2016).

- Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések

A Natura hálózat gyep hasznosítású területeire a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól értelmében speciális földhasználati előírások vonatkoznak, melyek betartása többletköltséget, illetve bevételkiesést jelentenek a gazdálkodók számára. A Vidékfejlesztési Program keretében pályázható „VP4-12.1.1-16. - Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések” kompenzációs támogatás ezeknek a többletköltségeknek, valamint kieső bevételeknek az ellentételezésére szolgál.

- Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása

A „VP-4-11.1.-11.2.-15 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása (ÖKO 15) és VP-4-11.1.-11.2.-18 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása (ÖKO 18)” pályázat célja egyrészt a konvencionális területek ökológiai művelés alá vonásának ösztönzése, másrészt az ökológiai művelésbe vont területeken a gazdálkodási mód fenntartása, melynek feltételeit a Vidékfejlesztési Program keretében meghirdetett pályázat szabályozza.

Nem termelő mezőgazdasági beruházások:

- Nem termelő beruházások

A Vidékfejlesztési Program keretében a „VP4-4.4.1-16. - Élőhelyfejlesztési célú nem termelő beruházások” pályázat alapján támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

A jelenleg is elérhető támogatási programokkal a terület fenntartó kezelése elvileg megvalósítható (lásd Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó kötelező földhasznosítási előírások). Mivel távlati természetvédelmi célként fogalmazzuk meg a mozaikos élőhelyek fenntartását és fejlesztését (mely együtt járhat nem záródott erdő-gyep struktúrák kialakításával), ez mindenképp nevesítendő a jövőbeli agrár-erdészeti támogatási rendszerekben.

3.3.2. Pályázati források

A tervezési terület vonatkozásában az alábbi, közelmúltban lezárult, valamint jelenleg futó pályázati projektek érdemelnek említést, melyek mindegyike a védett és Natura 2000-es területek élőhely és fajvédelmi célkitűzéseit szolgálja. (A lezárult projektek egy része fenntartási szakaszban van).

- *A parlagi sas védelme Magyarországon (LIFE10 NAT/HU/000019)* - lezárult 2016-ban

A projekt célkitűzéseinek elérése érdekében a nemzeti park igazgatóság természetvédelmi őrszolgálat a tervezési területen is előforduló parlagi sas territóriumok fokozott ellenőrzését és a veszélyeztető tényezők, különös tekintettel a mérgező esetek feltárását végezte. A pályázat fenntartási szakaszában a természetvédelmi őrszolgálat munkatársai az elkészült protokollok alapján végzik a fészkelő állomány folyamatos monitorozását és – szükség esetén – ellátják a kármentesítő feladatokat.

- *A kék vércse védelme a Kárpát-medencében (LIFE11/NAT/HU/000926)* – lezárult 2018-ban

A pályázat legfőbb eleme a faj számára kedvező élőhelykezelési gyakorlati módszerek megvalósítása egy adott mintaterületen, de a projekt egyéb védelmi akciói, úgymint a mesterséges költőtelepek kialakítása, a meglévők kontrollja, valamint a fajjal kapcsolatos monitoring tevékenység révén a tervezési terület is közvetlenül érintett. A fenntartási szakaszban folyik a mesterséges költőtelepek (költőládák) karbantartása, felújítása, szükség esetén bővítése, valamint a költőállomány folyamatos monitorozása és az őszi gyülekezés nyomon követése.

- *A szalakóta védelme a Kárpát-medencében (LIFE13/NAT/HU/000081)* – folyamatban

A projekt célja a Kárpát-medence szalakóta populációjának megerősítése és hosszú távú fenntartható védelmének megalapozása. A tervezési terület a fatelepítési, fészkelőhely-felmérési, valamint odú-kihelyezési és monitoring jellegű akciók által érintett.

- *A tűzok határon átnyúló védelme Közép-Európában (LIFE/NAT/AT/000834)* – folyamatban

A Hevesi-sík, ezen belül a tervezési terület vonatkozásában, mint fő projekttevékenység, a fajt veszélyeztető predációs nyomás felmérése és az abból adódó problémák kezelése (pl. csapdázás) valósul meg.

- *Madarakra veszélyes 20 kV-os vezetékszakaszok madárbarát átalakítása a Hevesi Füves Puszták TK területén (KEOP-7.3.1.2/09-2010-0047 és KEOP - 3.1.2/2F/09-11-2013-0015)* – lezárult 2015-ben

A projekt célja volt a Hevesi-sík területén húzódó és a tervezési területet is érintő még burkolatlan középfeszültségű szabadvezeték-szakaszok madárvédelmi szempontból veszélyes vezetékének és oszloplelemeinek burkolása, átalakítása, cseréje, továbbá két különösen veszélyes szakasz földkábeles kiváltása. A tervezési terület vezetékszakaszain a fenntartási szakaszban folytatódnak a felmérések (a beavatkozással érintett vezetékszakaszok lejárása) valamint az áramszolgáltatóval történő egyeztetések (madárbarát technológiák bevezetésének a lehetőségeinek a megvizsgálása, folyamatos konzultációk).

A tervezési terület vonatkozásában speciális közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok kezelésével kapcsolatos új természetvédelmi pályázat nem tervezett a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság gesztorságában. Ennek oka elsősorban az, hogy a tervezési területen nem található a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság saját vagyionkezelésében lévő ingatlan.

3.3.3. Egyéb

A 31. sz. főút Heves megyei szakasz 11,5 tonnás burkolat-megerősítése az Európai Unió támogatásával, az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA-KÖZOP) társfinanszírozásával valósult meg a Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt koordinációjában. A fejlesztés következő

ütemében kerékpárút kialakítása is tervezett, mely érinti a tervezési területet (annak határán fut).

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

A Natura 2000 fenntartási terv esetében kötelezően alkalmazandó kommunikációs eszközök az alábbiak voltak:

- önkormányzati közzététel
- gazdafórum vagy falufórum
- honlap
- érintettek e-mailen/levélben történő megkeresése

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

A tervezési folyamat során a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság honlapján folyamatosan frissülő tematikus aloldalt alakítottunk ki, ahol a területekkel kapcsolatos alapinformációk mellett a (véleményezhető) egyeztetési tervdokumentációt is elérhetővé tettük pdf formátumban: <https://www.bnpi.hu/hu/natura-2000-fenntartasi-tervek>

Eszköz típus	Alkalmazott dokumentáció	Mutatók	Időpont
Érintettek levélben és/vagy e-mailben történő megkeresése és tájékoztatása	BNPI Iktatórendszer (ügyiratszám), feladást igazoló szelvényről másolat, e-mail visszaigazoló tertivevény	Üisz: 1109/1/2019. 28 db levél kiküldése érintetteknek + elektronikus levél (ismert címek esetén)	2019.03.01
Nyomtatott tájékoztató	A BNPI elkészített egy Natura 2000 dossziét, mely a tervezéssel és a Natura 2000 területekkel kapcsolatban számos információval látja el a célzott érintettek körét (elsősorban: gazdálkodók, földhasználók).	A fórumon a jelenlevőknek átadott dossziék száma (5 db)	2019.03.13
Fórum (összes érintett)	Jelenléti ív, emlékeztető, fotódokumentáció	Üisz: 1109/1/2019. Fórum résztvevők száma: 7 fő	2019.03.13
Önkormányzati közzététel	Igazolás az önkormányzat részéről	Üisz: 109/2/2019.(kifüggesztés); 1109/8/2019. (igazolás)	2019.03.01
Honlap	Elérhetősége, adatfeltöltés dátuma	https://www.bnpi.hu/hu/natura-2000-fenntartasi-tervek	2019.03.01

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

Célcsoport	Szervezetek, képviselő
Gazdálkodók, területhasználók (mezőgazdaság)	Magántulajdonosok (8 tulajdonos) Füzesabonyi Mezőgazdasági Szövetkezet

Célcsoport	Szervezetek, képviselő
	Nemzeti Földalapkezelő Szervezet
Vadgazdálkodók	Besenyőtelek-Mezőtárkányi Földtulajdonosok Vadásztársasága (Besenyőtelek) Baráti Kör Vadásztársaság (Tenk)
Vízgazdálkodó	Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság
Önkormányzatok	Dormánd Község Önkormányzata Erdőtelek Község Önkormányzata
Hatóságok	nevesítve: <ul style="list-style-type: none"> • Heves Megyei Kormányhivatal Agrár- és Vidékfejlesztést Támogató Főosztály • Heves Megyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Földhivatali Főosztály • Heves Megyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Földhivatali Főosztály Földhivatali Osztály • Heves Megyei Kormányhivatal Egri Járási Hivatal Földművelésügyi Osztály • Heves Megyei Kormányhivatal Egri Járási Hivatal Erdészeti Osztály • Heves Megyei Kormányhivatal Egri Járási Hivatal Növény- és Talajvédelmi Osztály • Heves Megyei Kormányhivatal Egri Járási Hivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Osztály
Civil szervezetek, köztisztviselők, kamarák, egyházi szervezetek	nevesítve: <ul style="list-style-type: none"> • Nemzeti Agrárgazdasági Kamara, Heves Megyei Igazgatósága • OMVK Heves Megyei Területi Szervezete • Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület 34 sz. Bükk Helyi Csoportja • Római Katolikus Egyház
Helyi lakosság	Az érintett települések lakosai

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

A Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság (KÖTIVIZIG, Szolnok) KP-1455-002/2019. ikt. számú levelében adott állásfoglalást a tervdokumentáció egyeztetési anyagára (BNPI ikt. szám: 1109/7/2019).

Észrevételeik alapján az alábbiak fejezetek kerültek pontosításra:

- A Natura 2000 fenntartási terv 1.7.6 fejezetében a vízgyűjtő gazdálkodási alegység tervét készítő szervezet (KÖTIVIZIG) megnevezése javításra került.

- A vízgazdálkodóra vonatkozó kötelező fenntartási munkák jogszabályi hivatkozásai feltüntetésre kerültek a Natura 2000 terv 3.2.1 fejezetének („Élőhelyek kezelése”) C) Kötelezően betartandó előírások alfejezetében.
- A KE-4 kezelési egység részletes kifejtésénél (Natura 2000 fenntartási terv 3.2.1.4. fejezet) a kotrásból származó iszapdeponiára vonatkozó javaslat felülvizsgálatra került és a vízügyi kezelő által javasolt megfogalmazás került beépítésre a tervdokumentációba.
- A Hanyi-ér (Hanyi-éri-főcsatorna) vízfolyásának – a vízgyűjtő gazdálkodási tervben is szereplő - az ökológia besorolása pontosításra került (Megalapozó dokumentáció 1.1.2 Vízrajzi adottság fejezete)
-

A Heves Megyei Kormányhivatal Agrár- és Vidékfejlesztést Támogató Főosztály HE6AVFTO/00012-8/2019. ikt. számú véleményében jelezte (BNPI ikt. sz. 1109/3/2019.), hogy *„a Heves Megyei Kormányhivatal Agrár- és Vidékfejlesztést Támogató Főosztály feladat- és hatáskörébe nem tartozik természetvédelmi kezelési tervek szakmai szempontból történő megítélése, véleményezése. Erre tekintettel a véleményezési eljárásban nem áll módunkban részt venni.”*

4. Felhasznált irodalom

- Baráz Cs. (2014): Dél-Heves kistájai – különös tekintettel a vízrajzra. In: Schmotzer A. (szerk.): Szikfok. Dél-Hevesi tanulmányok. Bükki Nemzeti Park Igazgatóság Eger. 9-24.
- Borbáth P. (2014): A Hevesi-sík madárfaunájának jellemzése. In: Schmotzer A. (szerk.): Szikfok. Dél-Hevesi tanulmányok. Bükki Nemzeti Park Igazgatóság Eger. 131-160.
- Bölöni J., Molnár Zs., & Kun A. (szerk.) (2011): Magyarország élőhelyei. Vegetációtípusok leírása és határozója (ÁMÉR 2011). MTA ÖBKI Vácrátót 439 pp.
- Diczházi I. (2014): A Hevesi-sík folyóvizeinek természetvédelmi célú állapotértékelése a halfauna összetétele alapján. In: Schmotzer A. (szerk.): Szikfok. Dél-Hevesi tanulmányok. Bükki Nemzeti Park Igazgatóság Eger. 117-130.
- Dövényi Z. (szerk) (2010): Magyarország kistájainak katasztere, az első kiadást szerkesztette: Marosi S. és Somogyi S., Második, átdolgozott és bővített kiadás, Budapest: MTA Földrajztudományi Kutatóintézet. ISBN 978-963-9545-29-8.
- Endes, M., Harka, Á. (1987): A Heves-Borsodi-síkság gerincesfaunája. Tiszai Téka 2. Kiadja a Heves Megyei Múzeumok Igazgatósága, Eger, p. 31-36.
- Frank T. (2000): Természet – Erdő – Gazdálkodás. – Az MME Könyvtára: 16.
- Haraszty L. (szerk.) (2014): Natura 2000 fajok és élőhelyek Magyarországon. - Pro Vértes Természetvédelmi Közalapítvány, Csákvár, 956 pp.
- Harka Á. – Sallai Z. (2004): Magyarország halfaunája. Nimfea Természetvédelmi Egyesület, Szarvas. 269 pp.
- Király G. – Molnár Zs. – Bölöni J. – Csiky J. – Vojtkó A. (szerk.): Magyarország földrajzi kistájainak növényzete. MTA ÖBKI. Vácrátót
- Kozma P. (2014): Adatok a Hevesi-sík nagylepkefaunájának ismeretéhez (*Macrolepidoptera*). In: Schmotzer A. (szerk.): Szikfok. Dél-Hevesi tanulmányok. Bükki Nemzeti Park Igazgatóság Eger. 97-116.
- Ködöböcz V., Křivan V. (2014): A Hevesi-sík *Cicindellidae*- és *Carabidae*-faunája. In: Schmotzer A. (szerk.): Szikfok. Dél-Hevesi tanulmányok. Bükki Nemzeti Park Igazgatóság Eger. 69-96.
- Marosi S. – Somogyi S (szerk.) (1990): Magyarország kistájainak katasztere I-II. MTA Földrajztudományi Kutatóintézet, Budapest.
- Marosi S. – Szilárd J. (szerk.): Magyarország tájfldrajza 2. A tiszai Alföld. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Pelle B.né (szerk.:) (1980b): A Hevesi járás In: Végh J. – Ördög F. – Papp L. (szerk.): Heves megye földrajzi nevei. III. Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai. 145. szám.
- Sallai Z. (2002): Adatok a Hevesi Füves Puszták Tájvédelmi Körzet halfaunájához, különös tekintettel a Hanyi-érre vonatkozóan. A Puszták. 17. pp. 49–58
- Schmotzer A. (2014): A Hevesi-sík flórákutatójának eredményei. In: Schmotzer A. (szerk.): Szikfok. Dél-Hevesi tanulmányok. Bükki Nemzeti Park Igazgatóság Eger. 25-68.
- Tóth L. (2005): Hevesi Füves Puszták Tájvédelmi Körzet bővítés 2. ütem természetvédelmi kezelési terve. Bükki Nemzeti Park Igazgatóság, Eger, kézirat 110 pp.
- Földművelésügyi Minisztérium, Környezetügyért Felelős Helyettes Államtitkárság – Természetmegőrzési Főosztály (szerk.) (2018): Útmutató a Natura 2000 fenntartási tervek készítéséhez. – KvVM, Budapest, 40 pp.

Világháló helyek:

<http://www.termeszetvedelem.hu>

<http://www.natura2000.hu/hu>

<http://bnpi.hu/naturaterv>

http://bd.eionet.europa.eu/activities/Natura_2000/reference_portal

<http://natura2000.eea.europa.eu>

<https://www.mepar.hu/mepar>

<http://ova.info.hu/ujvgtajak.html>

<http://www.utadat.hu>

<http://www.vizugy.hu/index.php?module=vizstrat&programelemid=149>

<http://turistautak.hu>

<http://www.novenyzetiterkep.hu>

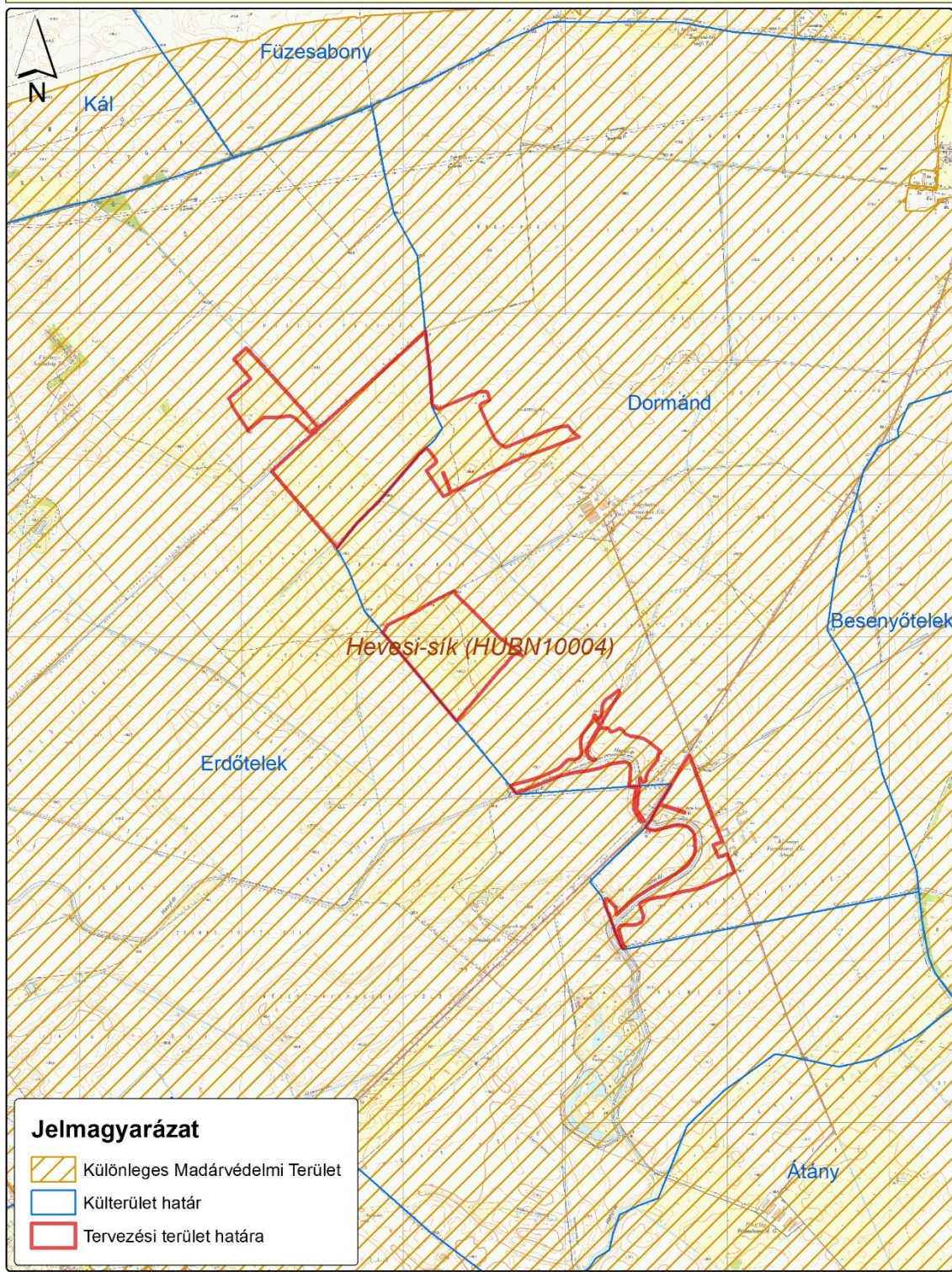
<http://lexikon.katolikus.hu>

<http://www.bucsujaras.hu/hanyipusztai/index.html>

5. Térképek

- 1) A tervezési terület áttekintő térképe
- 2) A tervezési terület ingatlan-nyilvántartási térképe
- 3) A tervezési terület művelési ág megoszlási térképe
- 4) A tervezési terület tulajdonviszony-megosztás térképe
- 5) A Bükk Nemzeti Park Igazgatóság saját vagyonkezelésében lévő területei
- 6) A tervezési terület átfedése az országos ökológiai hálózattal
- 7) A tervezési terület élőhelytérképe (Á-NÉR 2011 alapján)
- 8) A tervezési terület közösségi jelentőségű (Natura 2000) élőhelytérképe

A Nagy-Hanyi (HUBN20037)
áttekintő térképe

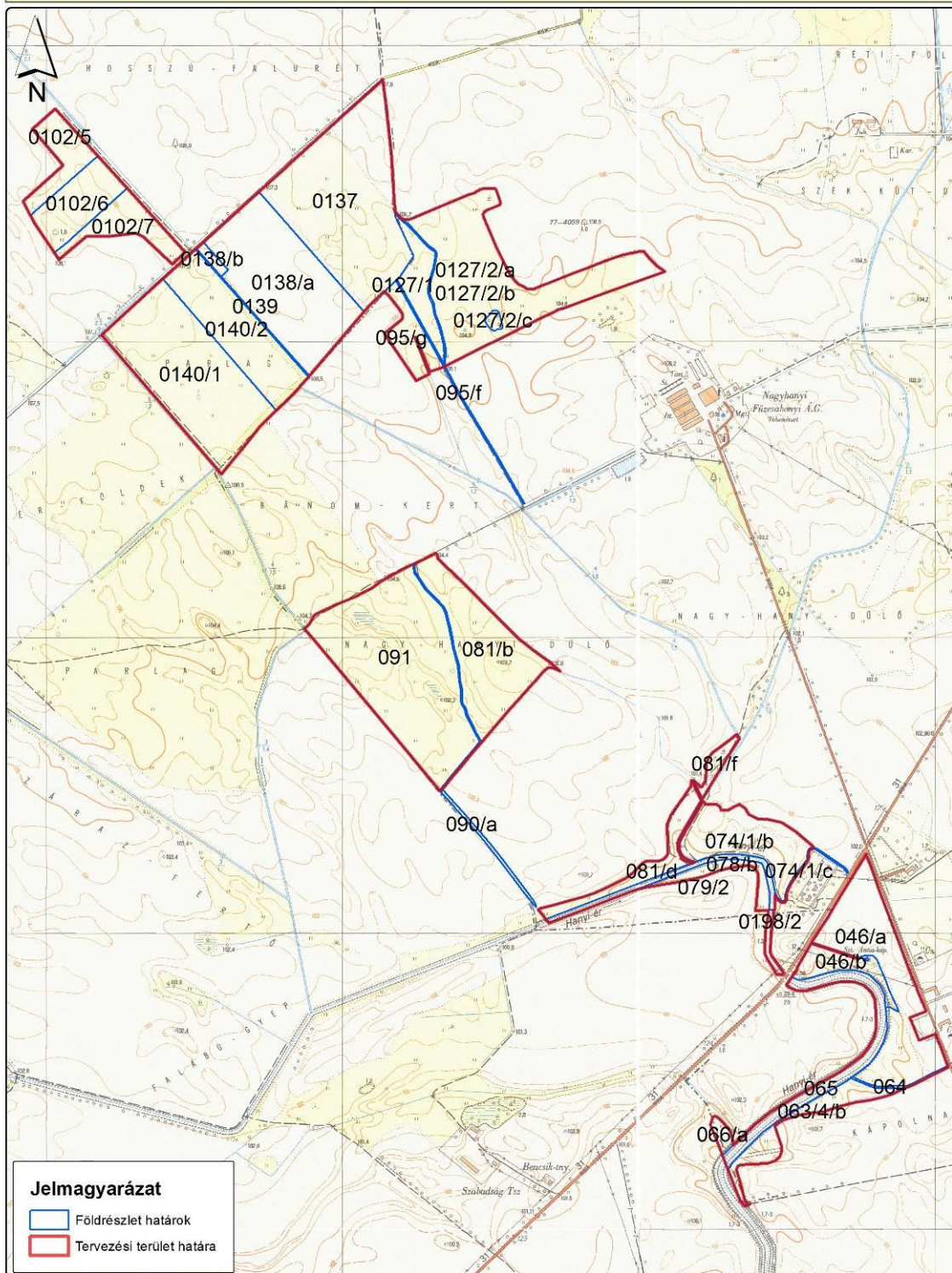
1:30 000 *A4

Készítés éve: 2020.

0 500 1 000 2 000 Méter

1. ábra: A tervezési terület áttekintő térképe

A Nagy-Hanyi (HUBN20037)
ingatlan-nyilvántartási térképe

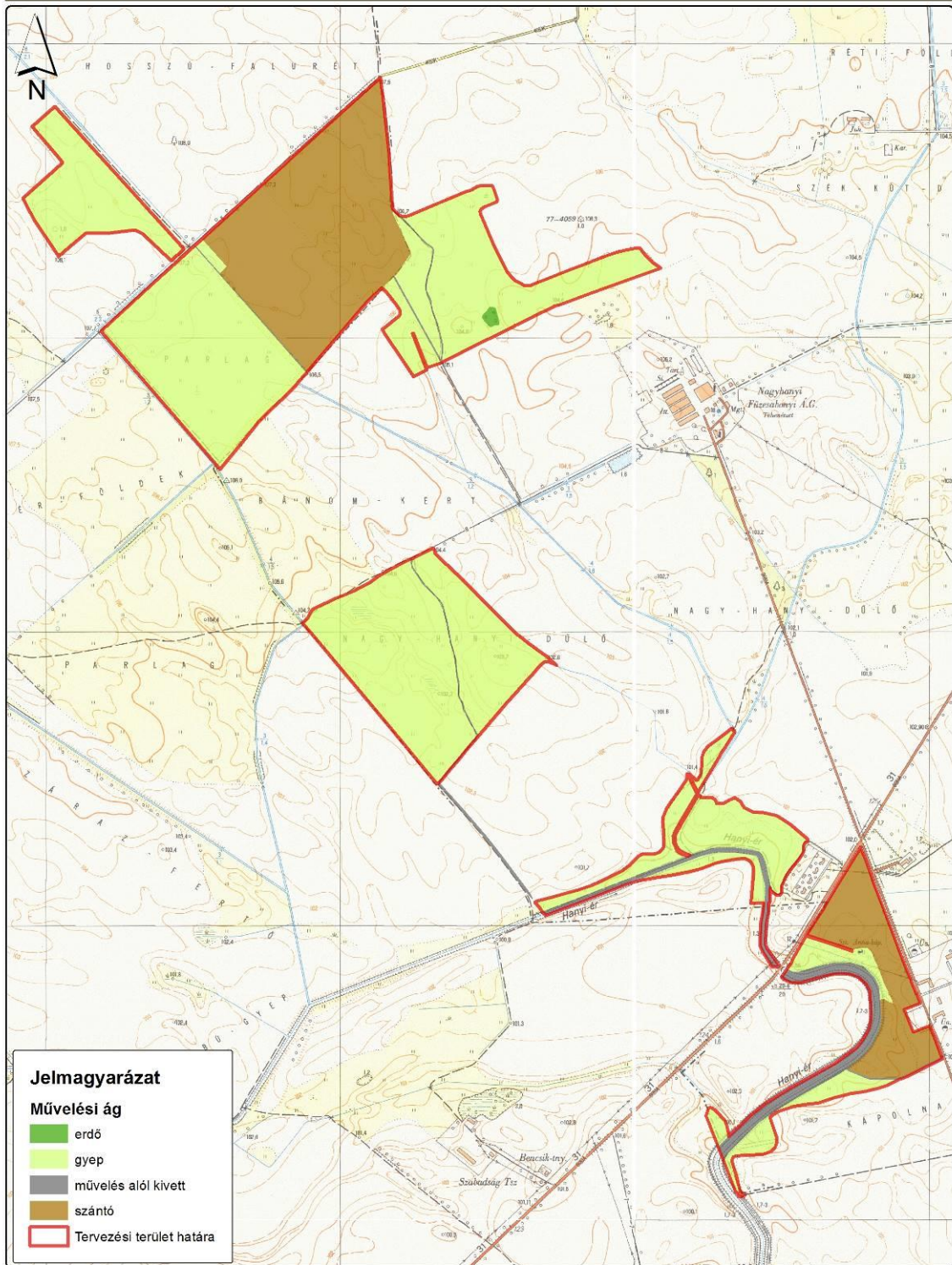
1:16 500 *A4

Készítés éve: 2018.

0 250 500 1 000 Méter

2. ábra: A tervezési terület ingatlan-nyilvántartási térképe

A Nagy-Hanyi (HUBN20037)
művelési ág megoszlási térképe

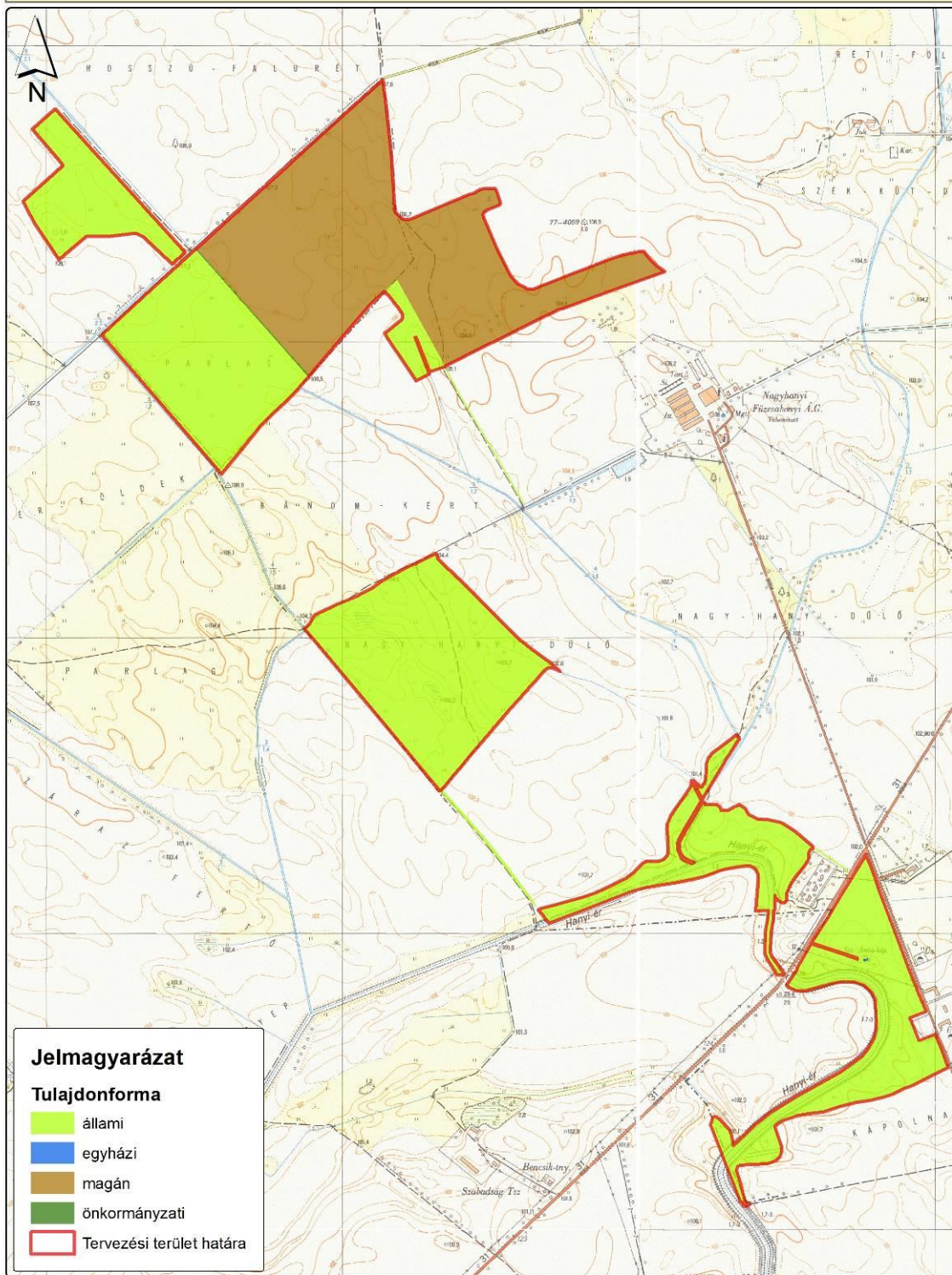
1:16 500 *A4

Készítés éve: 2018.

0 250 500 1 000
Méter

3. ábra: A tervezési terület művelési ág megoszlási térképe

A Nagy-Hanyi (HUBN20037)
tulajdonviszony megosztási térképe

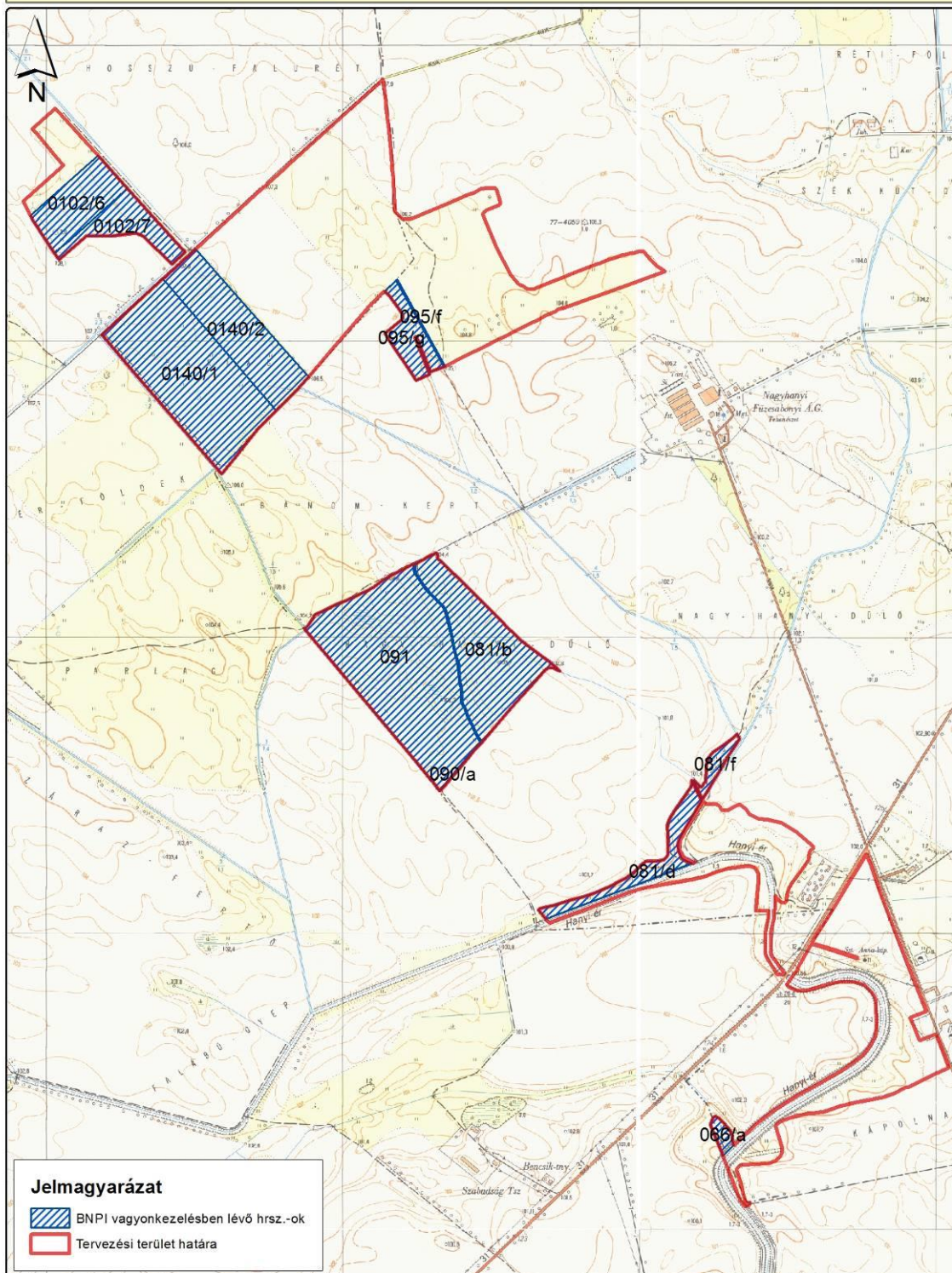
1:16 500 *A4

Készítés éve: 2018.

0 250 500 1 000
Méter

4. ábra: A tervezési terület tulajdonviszony megosztás térképe

A Bükki Nemzeti Park Igazgatóság saját vagyonkezelésben lévő területei
a Nagy-Hanyi (HUBN20037) területén

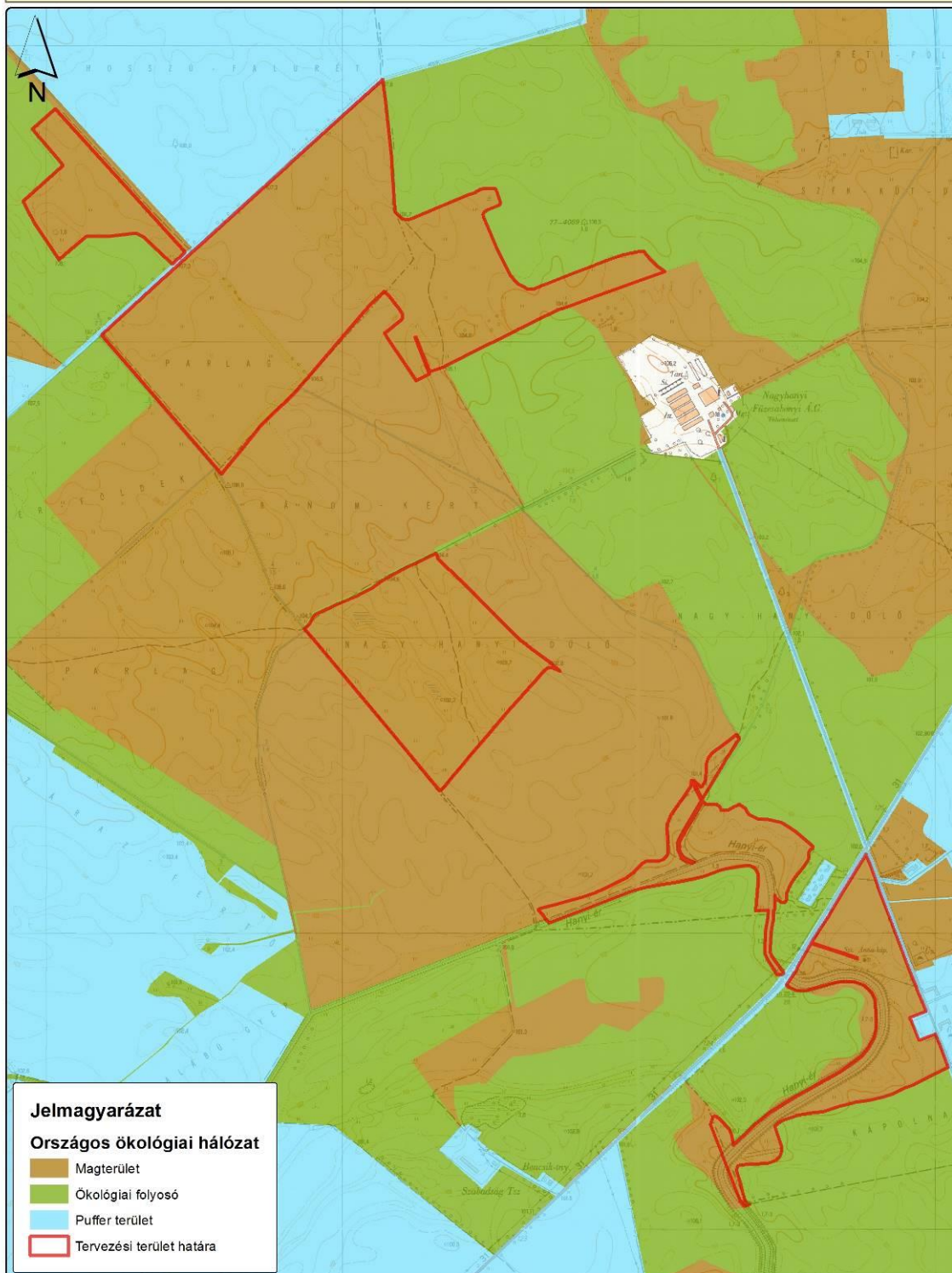
1:16 500 *A4

Készítés éve: 2018.

0 250 500 1 000 Méter

5. ábra: A Bükki Nemzeti Park Igazgatóság saját vagyonkezelésében lévő területei

A Nagy-Hanyi (HUBN20037)
országos ökológiai hálózat térképe

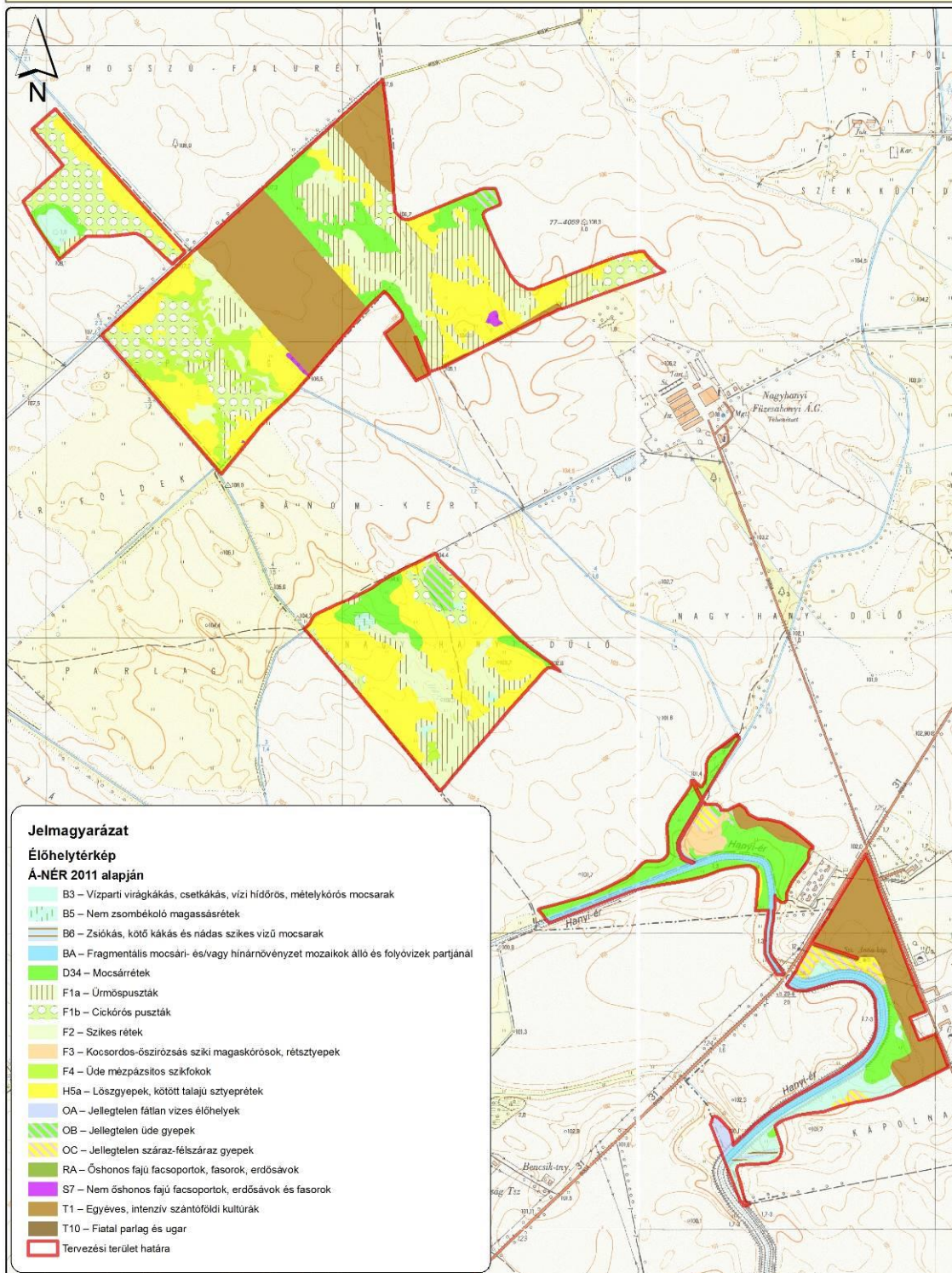
1:16 500 *A4

Készítés éve: 2018.

0 250 500 1 000 Méter

6. ábra: A tervezési terület átfedése az országos ökológiai hálózattal

A Nagy-Hanyi (HUBN20037) élőhelytérképe

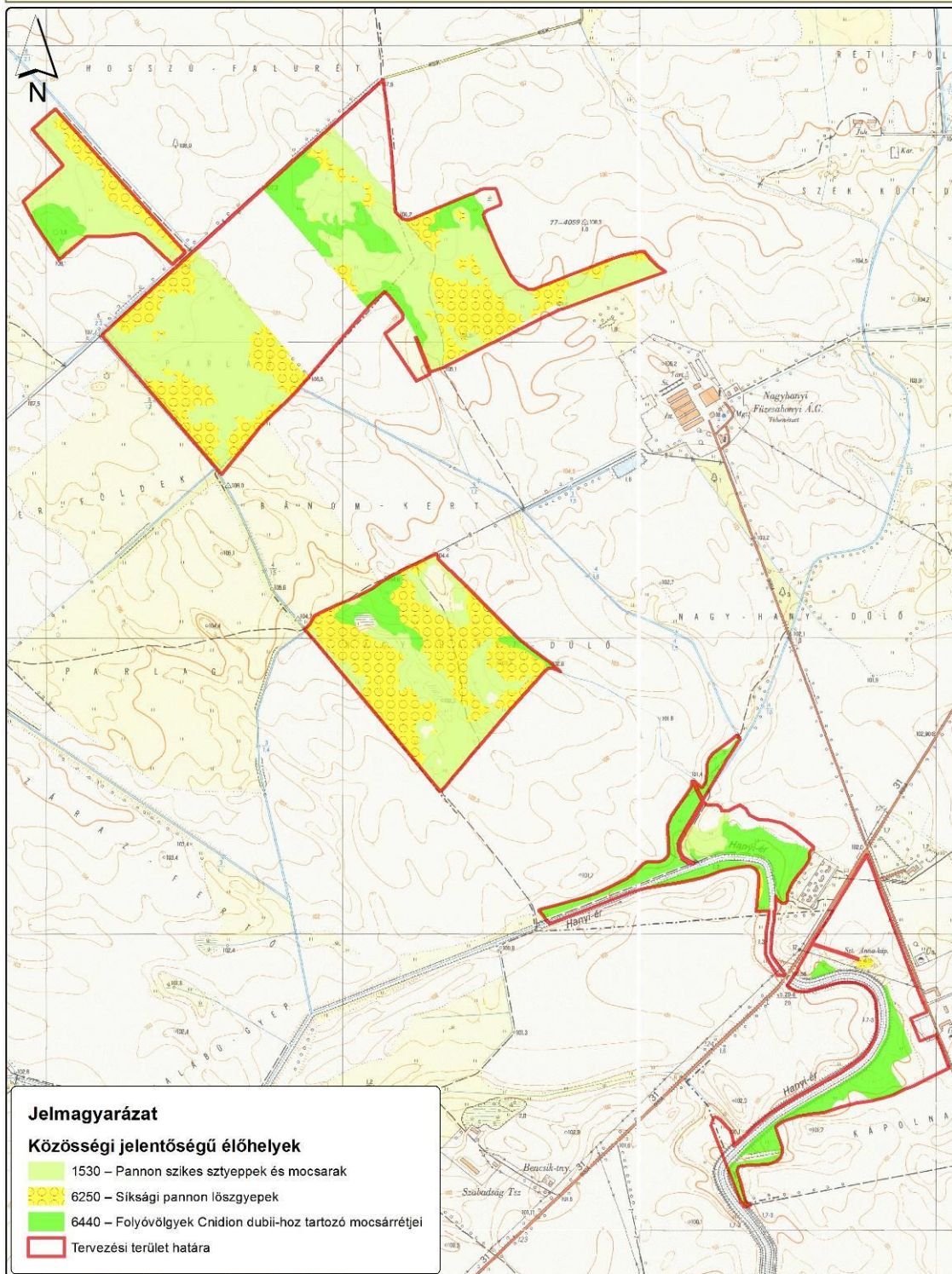
1:16 500 *A4

Készítés éve: 2018.

0 250 500 1 000
Méter

7. ábra: A tervezési terület élőhelytérképe (Á-NÉR 2011 alapján)

A Nagy-Hanyi (HUBN20037)
közösségi jelentőségű (Natura 2000) élőhelyeinek térképe

1:16 500 *A4

Készítés éve: 2018.

0 250 500 1 000 Méter

8. ábra: A tervezési terület közösségi jelentőségű (Natura 2000) élőhelytérképe

6. Fotódokumentáció

1. kép: Mozaikos szikes puszta, löszhátakon réti őszirózsával (KE-1)

2. kép: Sziki magaskórós rétsztyepp (KE-2)

3. kép: Padkás szikes (KE-1)

4. kép: Szikes mocsárrét, kifestéskű aszattal (KE-3)

5. kép: Csatorna, gyékényes mocsári növényzettel (KE-3)

6. kép: Csatorna mentén terjedő gyalogakácos bozót (KE-4)

7. Jóváhagyó nyilatkozat

AGRÁRMINISZTERIUM

Nyilatkozat

A HUBN20037 Nagy-Hanyi kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület Natura 2000 fenntartási terve megfelel az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Kormányrendelet 4. §. (4) bekezdésben foglalt tartalmi és formai követelményeknek. A Natura 2000 fenntartási tervet a Natura 2000 fenntartási tervek Szakmai Bizottsága elfogadta.

A HUBN20037 Nagy-Hanyi Natura 2000 területre vonatkozó fenntartási tervet, az agrárminiszter megbízásából, jóváhagyta:

Balczó Bertalan
természetvédelemért felelős helyettes államtitkár

Budapest, 2020. július „24.”
